

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

НУБІП України

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач кафедри соціальної
роботи та реабілітації
доктор педагогічних

наук, доцент

Сопівник І.В.

2023 р.

НУБІП України

НУБІП України

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему

«СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ
НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В КУЛЬТУРНО-ДОЗВИЛЛЄВІЙ РОБОТІ»

НУБІП України

Спеціальність

231 «Соціальна робота»

Освітня програма

«Соціальна робота»

НУБІП України

Гарант освітньої програми

доктор педагогічних наук

(науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

Ірина СОПІВНИК

(ПІБ)

НУБІП України

Керівник магістерської кваліфікаційної роботи

кандидат педагогічних наук

(науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

Каріна Власенко

(ПІБ)

Виконала

(підпис)

Юлія Кравець

(ПІБ студентки)

НУБІП України

КИЇВ – 2023

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Гуманітарно-педагогічний факультет

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри соціальної
роботи та реабілітації

Ірина СОПІВНИК

(підпис)

(ПІБ)

«___» _____ 2023 р.

ЗАВДАННЯ

ДО ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ
КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Кравець Юлії Вячеславівни

Спеціальність
Освітня програма

231 «Соціальна робота»
«Соціальна робота»

Тема магістерської кваліфікаційної роботи

«СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ
НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В КУЛЬТУРНО-ДОЗВІЛЛЕВІЙ РОБОТІ»,

затверджена наказом ректора НУБіП України «01» травня 2023 р. № 646 «С»

Термін подання завершеної роботи на кафедру «24» квітня 2023 р.

Вихідні дані до магістерської кваліфікаційної роботи: наукові розробки
вітчужняних і зарубіжних учених; матеріали періодичних видань; навчальна та
довідкова література з теми дослідження.

Перелік питань, які потрібно розробити:

1. Узагальнити теоретичний матеріал з проблеми формування національно-патріотичної компетентності у студентської молоді.
2. Підібрати відповідний діагностичний інструментарій та провести діагностику рівнів сформованості національно-патріотичної компетентності у студентської молоді.
3. Розробити і впровадити соціально-педагогічні умови формування національно-патріотичної компетентності студентської молоді в культурно-дозвіллевій роботі та встановити їх ефективність.
4. Розробити практичні рекомендації для реалізації соціально-педагогічних умов формування національно-патріотичної компетентності студентської молоді в культурно-дозвіллевій роботі.

Дати видачі завдання «___» _____ 2023р.

Керівник магістерської кваліфікаційної роботи

Каріна Власенко

Завдання прийняла до виконання

Юлія Кравець

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В КУЛЬТУРНО-ДОЗВІЛЛЄВІЙ РОБОТІ	8
1.1. Зміст та значимість формування національно-патріотичної компетентності студентської молоді	8
1.2. Напрями формування національно-патріотичної компетентності молоді... ..	16
1.3. Особливості культурно-дозвіллевої діяльності студентів у формуванні національно-патріотичної компетентності	21
Висновки до першого розділу	27
РОЗДІЛ 2. ДІАГНОСТИКА РІВНІВ СФОРМОВАНOSTІ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ.	29
2.1. Організаційно-методичне обґрунтування програми дослідно-експериментальної роботи.	29
2.2. Діагностика рівнів сформованості національно-патріотичної компетентності у студентської молоді.	37
Висновки до другого розділу	44
РОЗДІЛ 3. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА РОБОТА З ПЕРЕВІРКИ ЕФЕКТИВНОСТІ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В КУЛЬТУРНО-ДОЗВІЛЛЄВІЙ РОБОТІ.	46
3.1. Обґрунтування та реалізація експериментальної соціально-педагогічних умов формування національно-патріотичної компетентності студентської молоді в культурно-дозвіллевій роботі	46
3.2. Аналіз та інтерпретація результатів експериментальної роботи	59
Висновки до третього розділу	69
ВИСНОВКИ	71
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	73

Реферат

Кваліфікаційна бакалаврська робота на тему «соціально-педагогічні умови формування національно-патріотичної компетентності студентської молоді в культурно-дозвіллевій роботі» має таку структуру: 1) картку кваліфікаційної бакалаврської роботи; 2) титульний аркуш; 3) завдання до виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи; 4) реферат; 5) зміст; 6) вступ; 7) основна частина (ііі розділи); 8) загальні висновки; 9) список використаних джерел. У роботі 20 діаграм та 1 таблиця. Список використаних джерел складає 64 позицію. Обсяг дипломної кваліфікаційної роботи 77 сторінки.

У першому розділі висвітлені теоретичні основи національно-патріотичної компетентності, зокрема розглянуто напрями формування національно-патріотичної компетентності та особливості культурно-дозвіллевої діяльності студентів.

У другому розділі «діагностика рівнів сформованості національно-патріотичної компетентності у студентській молоді» наведено організаційно-методичне обґрунтування програми дослідно-експериментальної роботи та здійснено діагностика рівнів сформованості національно-патріотичної компетентності у студентській молоді.

У третьому розділі «експериментальна робота з перевірки ефективності соціально-педагогічних умов формування національно-патріотичної компетентності студентської молоді в культурно-дозвіллевій роботі» було обґрунтовано та апробовано програму національно-патріотичного виховання компетентності у студентській молоді.

Ключові слова: націоналізм, патріотизм, студент, культурно-дозвіллева робота, соціально-педагогічна робота.

ВСТУП

Сучасне українське суспільство стикається із значущими змінами та викликами, особливо у контексті формування національної ідентичності та патріотизму серед студентської молоді. Це є особливо важливим умови геополітичних конфліктів та процесу глобалізації. Розробка та практика патріотичного виховання стають ключовими складовими розвитку сучасного суспільства, сприяючи формуванню громадянської ідентичності та свідомості про відповідальність перед нацією. Вони також допомагають зберегти культурну спадщину та підтримувати активну участь у громадському житті.

Магістерська робота досліджує роль студентської молоді у формуванні національно-патріотичної ідентичності та стабільності України, зокрема через культурно-дозвілєву діяльність.

Результати дослідження корисні для освітніх та культурних організацій, які прагнуть підвищити рівень патріотичної свідомості серед студентів.

Патріотичне виховання молоді грає важливу роль у формуванні активних громадян, які зберігають культурну спадщину і сприяють національній єдності і безпеці України. Розвиток технологій та методів патріотичного виховання вимагає постійного професійного росту соціальних педагогів, щоб відповідати

новим викликам суспільства.

Дослідження може фокусуватися на співпраці соціальних служб із громадськими та волонтерськими організаціями, а також релігійними спільнотами, щоб створити нові інструменти впливу на патріотичну свідомість учнівської молоді. Це сприятиме подоланню апатії до суспільних проблем, підвищенню духовного та культурного рівня, а також установленню чітких ціннісних орієнтирів для молодого покоління через соціально-педагогічну діяльність.

Розвиток системи національно-патріотичного виховання відображено в міжнародних документах та національних законах України, включаючи Конвенцію ООН про права дитини, Концепцію національно-патріотичного

виховання дітей і молоді, Стратегію національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2020–2025 роки.

Аналіз літератури та дисертацій свідчить про увагу до національно-патріотичного виховання учнів в загальноосвітніх школах. Вчені та дослідники розробили концепції та механізми для формування національно-патріотичної вихованості, зосереджуючись на критеріях вихованості та соціальній ідентичності. Закордонні вчені використовують теорії соціальної ідентичності та громадянської ідентичності для визначення національно-патріотичної вихованості. Усе це важливо для формування вихованості учнів в основних школах.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати та експериментальній перевірці соціально-педагогічних умов формування національно-патріотичної компетентності студентської молоді в культурно-дозвіллевій роботі.

Досягнення поставленої мети вимагає рішення наступних **завдань**:

1. Узагальнити теоретичний матеріал з проблеми формування національно-патріотичної компетентності у студентської молоді.
2. Підібрати відповідний діагностичний інструментарій та провести діагностику рівнів сформованості національно-патріотичної компетентності у студентської молоді.
3. Розробити і впровадити соціально-педагогічні умови формування національно-патріотичної компетентності студентської молоді в культурно-дозвіллевій роботі та встановити їх ефективність.
4. Розробити практичні рекомендації для реалізації соціально-педагогічних умов формування національно-патріотичної компетентності студентської молоді в культурно-дозвіллевій роботі.

Об'єкт дослідження – процес формування національно-патріотичної компетентності студентської молоді в закладах вищої освіти.

Предмет дослідження – соціально-педагогічні умови формування національно-патріотичної компетентності студентської молоді в культурно-дозвіллевій роботі закладів вищої освіти.

Для розв'язання поставлених завдань, досягнення мети використано комплекс методів наукового дослідження:

Теоретичні методи. Аналіз літератури для визначення компонентів національно-патріотичної компетентності студентів у культурно-дозвіллевій роботі.

Емпіричні методи. Діагностичний комплекс та експерименти для визначення рівнів сформованості національно-патріотичної компетентності студентів.

Математико-статистичні методи. Описова статистика, кореляційний аналіз та обробка даних для підтвердження результатів педагогічного експерименту.

Експериментальна база дослідження. Дослідно-експериментальна робота на констатувальному, формувальному та контрольній-аналітичному етапах дослідження виконувалася на базі Національного університету біоресурсів та природокористування України.

Вибірку склали 60 студентів.

Наукова новизна дослідження полягає у доповненні теорії процесу формування національно-патріотичної компетентності студентської молоді; розробці соціально-педагогічних умов формування національно-патріотичної компетентності студентської молоді в культурно-дозвіллевій роботі.

Практичне значення одержаних результатів передбачає, що реалізація соціально-педагогічних умов формування національно-патріотичної компетентності студентської молоді в культурно-дозвіллевій роботі дасть змогу підвищити рівень сформованості досліджуваного явища.

РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

1.1. Зміст та значимість національно-патріотичної компетентності студентської молоді

Сучасний історичний контекст справді створює складні виклики для патріотичного виховання молоді в Україні. Воєнні події та військова агресія Росії на території України вимагають підвищеної уваги до формування патріотичної свідомості серед молодого покоління.

Розходження політичних поглядів та конфлікти в суспільстві, зокрема на основі мови, релігії та війни, можуть створювати виклики у вихованні патріотизму. Важливо знайти спільні цінності та ідеали, які об'єднують суспільство, незалежно від ідейної чи політичної належності. Громадянське суспільство, освітні установи та держава можуть сприяти діалогу та вихованню поколінь, що відчують відповідальність за долю своєї країни.

Економічна криза та загальна втрата довіри до влади також можуть впливати на патріотичну свідомість молоді. Тому важливо створювати умови для підтримки та підвищення довіри до державних інституцій, а також сприяти включенню молоді в процеси прийняття рішень та громадської участі.

Умови війни і інформаційної війни вимагають особливої уваги до медіаграмотності молоді, здатності критично аналізувати інформацію та відрізняти правду від дезінформації. Також важливо надавати молоді можливість пізнавати і розуміти історію своєї країни, її культуру, традиції та цінності.

Усі ці виклики вимагають комплексного та системного підходу до патріотичного виховання молоді в Україні, спільних зусиль освітніх установ, громадського сектору та держави для формування національної самосвідомості та активної громадянської позиції серед молоді.

Теоретичні основи національно-патріотичного виховання визначені в працях видатних українських педагогів, таких як М. Драгоманов, Т. Лубенець, Д. Багалій, Б. Грінченко, М. Грушевський та С. Русова. Дослідження питань виховання любові до рідного краю та Батьківщини активно проводять вчені, такі

як Т. Бондаренко, М. Чепіль, О. Вишневський, О. Сухомлиньська та інші. Академік П. Тронько, видатний краєзнавець, зосереджує свої дослідження на питаннях організації краєзнавчої діяльності.

Серед сучасних досліджень можна виділити праці І.Беха, директора Інституту проблем виховання АПН України, де розглядаються останні досягнення в українській педагогічній науці з питань національно-патріотичного виховання дітей та учнівської молоді.

Академік І. Бех підкреслює важливість розробки сучасної системи національно-патріотичного виховання, що впроваджує патріотизм у всі аспекти освітнього процесу. У своїх дослідженнях він наголошує на сучасному розумінні патріотизму як "необумовленого за походженням та глибокого за духовно-моральним змістом почуття — цінності". В контексті національно-патріотичного виховання він підкреслює важливість розвитку у зростаючих особистостях патріотичних цінностей, таких як пристрасть до рідного краю, держави, родини та українського народу.

Соціальний контекст, в якому молодь виростає, впливає на її виховання та соціалізацію. Розуміння патріотизму перш за все є соціально-моральним і залежить від національної самосвідомості та усвідомлення важливості прав людини, інакше кажучи — правової культури. Педагоги мають велике завдання сприяти духовному оздоровленню нації через національно-патріотичне виховання та професійну роботу в цьому напрямку. Вони відіграють ключову роль у системі виховання патріотизму серед молоді та формування її активної громадянської позиції, сприяючи зміні свідомості молодих людей та підтримці справ, що сприяють незалежності, демократії, суверенітету, правовій державі та соціальному розвитку. Патріотизм проявляється в діях та корисних зусиллях для суспільства.

Формування національно-патріотичної свідомості — це складний еволюційний процес, який включає в себе різні етапи розвитку суспільства та національної ідентичності.

По-перше, розглянемо поняття "компетентність" у контексті патріотизму в соціальних і гуманітарних науках.

Термін "компетентність" походить від латинського слова "competentis," що має значення "належний" або "відповідний." У словнику іноземних слів українською мовою "компетентність" визначається як обізнаність, знання та авторитет.

За методологією розробки професійних стандартів, компетентність розглядається як динамічне поєднання знань, вмінь, навичок, методів мислення, поглядів, цінностей та інших характеристик, що дозволяють особистості успішно виконувати свою професійну та навчальну діяльність.

У 1960-х роках Д. Равен використовував термін "компетентність" і визначав його як обов'язкову здатність для успішної реалізації в певній галузі, включаючи спеціалізовані знання, методи мислення та розуміння відповідальності за власні дії.

Засновуючись на дослідженнях інших вчених, О. Гура виділяє три групи компетентностей: ті, що стосуються особистості як суб'єкта життєдіяльності та самопізнання; ті, що стосуються взаємодії особистості в суспільстві; ті, що стосуються загальної діяльності людини.

Європейський парламент та Рада Європейського Союзу визначають ключові компетентності для навчання протягом життя, розглядаючи компетентність як сукупність знань, вмінь та навичок, що відповідають конкретним ситуаціям. Основні ключові компетентності включають мовну компетентність, математичну компетентність, цифрові навички, здатність до навчання, громадянську та соціальну компетентність, навички ініціативності та підприємництва, культурну свідомість та самовираження. Всі ці компетентності взаємодіють і є необхідними для розвитку активної громадянської позиції, соціальної взаємодії та успішного працевлаштування.

При вивченні соціальної компетентності І. Зарубінська вказує на те, що ця концепція охоплює різні сфери діяльності людини, включаючи соціальну, навчальну, професійну, і є важливою передумовою для результативної взаємодії

між особами. Дослідниця стверджує, що аналіз різних визначень цього поняття дозволяє розглядати соціальну компетентність особистості як "складну, інтегровану характеристику особистості, яка об'єднує певні якості, навички, соціальні знання, переживання, цінності, уявлення та переконання, що сприяють активній взаємодії зі суспільством, встановленню контактів з різними групами і особами, участі в соціально важливих проєктах та ефективному виконанні різних соціальних ролей" [14, с. 10].

У перекладі з англійської мови термін "competence" означає: уміння, здатність; компетенція, компетентність, здатність. Тлумачні словники англійської мови дають цим поняттям наступні значення: достатність, відповідність, уміння виконувати певне завдання, роботу та обов'язок; загальні уміння та навички, розумові здібності. У деяких наукових працях терміни "компетенція" і "компетентність" вживаються як синоніми, у інших вони чітко розмежовуються.

Національно-патріотична компетентність студентської молоді є важливим аспектом їхньої освіти та соціалізації. Ця компетентність визначає здатність особистості розуміти, цінувати і відчувати національні патріотичні цінності, пов'язані з її національною ідентичністю, і бути активним учасником суспільно-політичного та культурного життя своєї держави.

Значимість національно-патріотичної компетентності в студентській молоді полягає в наступному:

- творчість і розвиток — сприяє розкриттю творчих здібностей і особистісному зростанню студента, розширює його когнітивні горизонти та збагачує знання про власну історію, культуру та цінності;
- готовність до активної участі — розвиває бажання брати активну участь у суспільному та політичному житті своєї країни, а також підтримувати її незалежність і демократичні принципи;
- соціальна відповідальність — спонукає до розуміння соціальної відповідальності перед власним народом і суспільством;

укріплення єдності — сприяє підсиленню єдності та ідентичності молодого покоління, їхньої нації та країни;

- створення мирного суспільства — сприяє формуванню в студентів відвертого відношення до війни, розвитку мирного врегулювання конфліктів та попередженню подібних ситуацій.

У сучасних умовах соціально-політичного життя надзвичайно актуальною є проблема національно-патріотичного виховання молоді. Формування патріотизму є важливою складовою розвинутого громадянського суспільства, оскільки воно сприяє єдності нації, що особливо важливо в умовах конфлікту чи

війни. Як правильно зауважує М. Сапига, "здоровий та осмислений патріотизм є проявом гуманізму, який підвищує рівень культури та духовності як індивіда, так і нації. Свідомий патріотизм включає в себе гуманне ставлення до інших народів та підтримку їхньої боротьби за власну свободу та незалежність".

Дослідники, такі як Є. Антонович, А. Бровченко, В. Гриньов, Т. Паньок та інші, приділяли особливу увагу аналізу поняття "національно-патріотична компетентність". Крім того, різні аспекти цієї проблеми вивчалися в роботах О. Порохнавця, А. Гаврилюка, Н. Лазуріної, І. Беха, А. Погрібного та інших вчених.

Національно-патріотичне виховання визначається як систематична виховна діяльність, спрямована на розвиток національної самосвідомості та патріотизму серед учнів. Згідно з Законом України "Про освіту", розвиток громадянської компетентності є ключовим завданням усіх навчальних предметів, оскільки, як стверджує А. Мокренко, фізичні, хімічні або математичні знання важливі, але всі повинні стати свідомими громадянами, оскільки без активної громадянської участі держава не може існувати. Вже в античних часах Сократ розглядав освіту як засіб зробити людину щасливою, а суспільство — сильним і гармонійним. Його учень, великий Платон, а також Цицерон пов'язували можливість створення міцної, стійкої та гармонійної держави саме з належним вихованням молоді.

Мета національно-патріотичного виховання полягає в розвитку у студентів таких якостей, як національна ідентифікація, свідомість їх приналежності до сучасного українства, внутрішній патріотизм, безмежна любов до України, готовність до жертв та подвигів на благо Батьківщини, готовність виконувати свій патріотичний обов'язок, мужність, стійкість та відвагу.

У новій Концепції враховано незмінність курсу України на Європу та Атлантику, яка закріплена змінами до Конституції України та в результаті операції Об'єднаних сил. Згідно з Указом Президента України "Про Стратегію національно-патріотичного виховання" від 18.09.2019, основні складові

національно-патріотичного виховання тепер включають громадсько-патріотичне, військово-патріотичне та духовно-моральне виховання.

Національно-патріотичне виховання молоді — це системна діяльність різних організацій і інституцій, таких як державні установи та громадські організації. Вона спрямована на формування високої патріотичної свідомості, почуття відданості та любові до країни, готовності виконувати громадянські та конституційні обов'язки щодо захисту національних інтересів, цілісності та незалежності України, а також сприяння формуванню України як правової, демократичної і соціальної держави. Головним завданням національно-патріотичного виховання є створення усвідомленого ставлення особистості до українського народу, Батьківщини, держави і нації.

Формування національно-патріотичної компетентності студентів та громадянської самосвідомості передбачає використання прикладів героїчної боротьби українського народу за суверенітет своєї держави та ідеалів свободи, єдності, які були успадковані з різних періодів історії, таких як княжа доба, діяльність українських козаків, Українських Січових Стрільців, армій Української Народної Республіки та Західноукраїнської Народної Республіки, а також учасників антибільшовицьких селянських повстань, загонів Карпатської Січі, Української повстанської армії, та українців-повстанців, які опиралися сталінським концлагорам та виступали в дисидентському русі.

До процесу національно-патріотичного виховання, також важливо включити приклади мужності та героїзму учасників революційних подій в Україні, включаючи події 2004р., 2013 - 2014 рр., 1 події, пов'язані з Героями Небесної Сотні, а також учасників антитерористичної операції та операції об'єднаних сил в Донецькій та Луганській областях, які протистояли окупації та анексії Автономної Республіки Крим Російською Федерацією. Важливо також знати та пам'ятати кожного Героя, який віддав своє життя за нашу свободу.

Висвітлення аспектів патріотизму в роботах В. Тернопільської наголошує на їхніх знаннях історії та культури рідного краю, вивченні власного роду, пошані до традицій та звичаїв свого народу, повазі до символів української державності, володінні рідною мовою, а також в готовності захищати свою країну та виконувати громадянські обов'язки. Проте слід відзначити, що

найважливішим аспектом залишається готовність захищати свою країну та приймати дії для її збереження та прогресу. В іншому випадку, можливо виховання пасивно-налаштованої патріотичної молоді, яка, хоча розуміє поняття патріотизму, віддає перевагу пасивній прояві цінностей: любов до Батьківщини (34,7%), повага до суспільства (22,6%), усвідомлення національної приналежності (19,2%). Лише 5,8% готові до самовіддачі на користь Вітчизни та служіння своєму народу (11,4%).

Одним з основних завдань системи освіти є створення передумов для формування національної свідомості, патріотизму, глибокого почуття приналежності до власної країни, а також готовності працювати на користь її процвітання та захищати її інтереси. У сучасних умовах, заклади вищої освіти повинні спрямовувати свою діяльність на досягнення ряду конкретних цілей. Серед них важливо виділити підготовку особистості, яка розуміє сучасну історичну, економічну та культурну ситуацію, здатну до самореалізації та самовизначення. Також важливим є залучення студентів до національних та культурних традицій, відкритих для впливу загальнолюдських цінностей світової культури. Високий рівень професійної компетентності також визнається

важливим завданням, а також стимулювання постійного пошуку, безперервного самовдосконалення та самонавчання.

Національно-патріотична компетентність включає в себе глибоке розуміння та приналежність до власної нації, а також володіння знаннями її історії, культури, мови та традицій. Студенти мають розуміти себе як не лише частину свого народу, але й активних співтворців його майбутнього.

Розглянемо поняття патріотизму в галузі соціальних та гуманітарних наук. Слово "патріот" отримало своє сучасне значення під час Великої французької революції (1789-1794 роки). Це слово має своє коріння в латинському "patriota,"

що означає "співвітчизник" або "земляк," і приходить від грецького слова "patriots," що має значення "співвітчизник" і виникає від "patria," що означає "вітчизна" або "батьківщина." Перша складова "patria" підкреслює "походження від батька," що вказує на належність до конкретного роду, племені або родини.

В тлумачному словнику української мови "патріот" визначається як "особа, яка має глибоке пристрасть до своєї Батьківщини і віддана своєму народові." Ця дефініція підкреслює любов та відданість своїй країні, а також зв'язок із власним народом.

Видатний педагог Й. Песталоцці розглядав патріотизм перш за все як складову моральних почуттів, спрямованих на аудиторію студентської молоді. Він стверджував, що "почуття, що породжують перші суттєві витoki моральності у людини, становлять основний фундамент для нашого чуттєвого сприйняття." Однією з ключових ознак патріотизму для цього швейцарського гуманіста була здатність молоді до "докладного розуміння добра та майстерності в творенні добра." Це свідчить про глибокий гуманістичний характер патріотизму та активну позицію студентів у формуванні позитивних цінностей ще на ранніх етапах їхнього розвитку.

За К. Ушинським, патріотичне виховання має глибокі корені в національному контексті. Він наголошував, що незважаючи на схожість педагогічних методів у європейських народів, кожен народ має свою власну національну систему виховання з унікальною метою та засобами її досягнення.

Основним інструментом патріотичного виховання для нього була рідна мова, яку він називав "найбільшим народним вчителем" і "великим народним педагогом." Він аргументував, що мова втілює в собі дух народу та його Батьківщину. Мова є найважливішим, найбагатшим і найміцнішим зв'язком, який об'єднує живі, минулі та майбутні покоління народу в єдину історичну спільноту.

Видатний діяч культурно-освітнього руху на Закарпатті, визнаний науковець і вчитель, О. Духнович став активним заступником системи виховання, що базується на національних цінностях. Він аргументував, що головною метою цієї системи має бути формування патріотично налаштованого громадянина.

1.2. Напрями формування національно-патріотичної компетентності молоді

У 1920-х роках А. Макаренко досліджував і обговорював проблему патріотизму. Його педагогічні погляди, очевидно, були відповідні домінуючій ідеології того часу. А. Макаренко підкреслював необхідність патріотичного виховання як невід'ємної частини загальної системи виховання. Його висновок

про те, що "гарне в людини приходить завжди проектувати", свідчить про важливість позитивного підходу педагога до розвитку особистості.

А. Макаренко виділяв ряд ключових якостей, які має мати майбутній патріот: віра, мужність, наполегливість, почуття власної гідності, гордість за свій народ, чесність та інші. Багато з ідей та практик, які він впроваджував, такі як урочистості під час підняття прапора, повага до державних символів, дотримання порядку під час вивішування та знімання прапора, святкування державних свят і багато інших, залишаються актуальними й сьогодні в контексті розвитку патріотизму серед молоді.

Зміст і завдання патріотичного виховання студентів в основному реалізуються через позааудиторну виховну діяльність. Плани виховної роботи в установах вищої освіти розробляються відповідно до відомих державних

документів, які регулюють виховну роботу в університетах (такі як Концепції національного виховання, Державна національна програма "Освіта" (Україна XXI століття), Закони України "Про освіту", "Про вищу освіту", "Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні" тощо.

Національно-патріотичне виховання є невід'ємною частиною основної освіти. Зміцнення поваги до державної мови та підвищення її престижу серед громадян є важливою складовою процесу формування та розвитку особистості, а також становить основу національно-патріотичного виховання.

Особистість з розвинутою національною свідомістю та самосвідомістю здатна розуміти сутність своєї нації, до якої вона відчуває приналежність і з якою ідентифікує себе. Така особистість розуміє, що кожна нація є джерелом розвитку і збагачення для всіх інших націй, які утворюють спільноту людства. Лише

молодь з національною свідомістю може стати громадянами з виразною національно-патріотичною позицією. Ознайомлення з видатними українцями, особливо відновлення забутих імен українських діячів у сферах культури, науки та мистецтва, є необхідним процесом для збагачення національного спадку та підвищення авторитету нації серед молоді. Особливу увагу заслуговують

патріоти України, які досягли успіху за її межами, їхні внески в розвиток світової науки і відомість в світовій історії як українських вчених (наприклад, І. Пулюй, М. Вороний, Г. Сікорський та інші). Такі приклади сприяють почуттю гордості за власний народ та країну, а також розумінню особистої відповідальності за їхній розвиток.

В. Сухомлинський проводив аналіз патріотизму як комплексу політичних і моральних уявлень та моральних почуттів. Він акцентував патріотичне виховання на створенні гармонійного взаємозв'язку інтересів особистості та держави. Важливим аспектом його підходу була уникненість впливу на свідомість та почуття через зовнішні чинники, з урахуванням індивідуальних особливостей вихованців на різних етапах їхнього розвитку.

В. Сухомлинський наголошував, що патріотичні та моральні ідеї перетворюються в стійкі духовні формування, такі як погляди, переконання, ідеали та ціннісні орієнтації. Це досягається через дослідження, працю та власні пошуки в межах системи знань, інформації, художньо-естетичних образів, національних традицій тощо.

Патріотичне виховання також вимагає оновлення змісту освіти, відображення ідейно-ціннісного спадку власного народу та досягнень світової культури через призму національної свідомості.

В. Сухомлинський підтримував активну участь учнів у громадсько-корисній праці з патріотичним спрямуванням, покладаючи наголос на відчуття обов'язку та відповідальності перед Батьківщиною.

Важливою частиною підходу В. Сухомлинського є перетворення ролі вчителя з інформатора та контролера на організатора виховних заходів, старшого товариша, духовного наставника, наукового консультанта та організатора незалежного здобуття знань та творчості учнів. В. Сухомлинський створив інноваційну систему виховання, спрямовану на розвиток особистості учня як суб'єкта виховання, з фокусом на внутрішньому світі та духовних цінностях.

Його підхід базується на психологічних принципах розвитку моральної свідомості та створенні стійких патріотичних переконань та ідеалів в учнівському колективі.

Важливим внеском у розвиток патріотичної свідомості та духовності українського народу стали видатні особистості, серед яких Т. Шевченко, Г. Сковорода, І. Франко, М. Драгоманов, Леся Українка і інші. Їхні праці та внесок в українську культуру, літературу, філософію та науку відіграли важливу роль у підтримці та розвитку патріотизму серед українців.

Досягнення українських героїв та історичні події служать важливими прикладами високого патріотизму та національної гордості. Вивчення історії України допомагає створити зв'язок із минулим нашої держави, розкриває важливих діячів, які внесли значний внесок у розвиток української науки, культури та мистецтва. Героїчний спротив українського народу за свою

незалежність підносить почуття національної гордості та патріотизму. Важливим аспектом вивчення історії України є формування високого гуманізму та духовності, підтримка поваги до учасників війни та вшанування пам'яті героїв.

Філософ Г. Сковорода підкреслював ідеал суспільства, яке дозволяє особистості реалізувати її творчі та природні здібності, та називав справжнім патріотом того, хто докладас зусиль для свого самовдосконалення, а також любить та поважає свій народ. Викладачі під час викладання предметів пов'язаних із історією та культурою України, мають можливість не лише передавати студентам морально-патріотичні ідеї, але й сприяти розвитку їхньої духовності та естетичного сприйняття навколишнього світу. Важливим є акцент на національній гідності та патріотизму, за допомогою цікавих прикладів з української літератури та мистецтва, що допомагає поглибити розуміння та почуття національної приналежності.

Запропоновані напрями формування національно-патріотичної компетентності молоді є важливими для підтримки та зміцнення національної свідомості та патріотизму серед молодого покоління. Вони можуть створити сприятливі умови для розвитку громадян зі збалансованою патріотичною свідомістю. докладніше про кожен із цих напрямів:

1. Поліпшення нормативно-правової бази, що регулює національно-патріотичне виховання;
2. Підвищення ролі української мови як національної цінності і необхідного компонента національно-патріотичного виховання, проведення заходів з її популяризації;
3. Підтримка україномовних видань для дітей та молоді, які спрямовані на формування патріотичних цінностей, поваги до історичного спадку та культурної спадщини, а також популяризацію читання як соціально важливого навички;
4. Популяризація та популяризація україномовних культурних продуктів;
5. Реалізація проектів та заходів, спрямованих на підвищення престижу військової служби;

6. Удосконалення системи допризовної військової підготовки;

7. Організація і підтримка наукових та методичних заходів в галузі національно-патріотичного виховання;

8. Розроблення та впровадження сучасних систем, технологій та методик в сфері національно-патріотичного виховання та поширення найкращого досвіду;

9. Введення навчальних дисциплін духовно-морального спрямування як основи формування особистості та основи національно-патріотичного виховання, заснованих на українських традиціях державотворення;

10. Підтримка і розвиток сімейних традицій та активне залучення сімей до процесу національно-патріотичного виховання;

11. Розроблення єдиної методики національно-патріотичного виховання в діяльності державних та місцевих органів влади;

12. Підвищення професійної компетентності фахівців в галузі національно-патріотичного виховання та налагодження соціального партнерства між різними суб'єктами цієї галузі;

13. Заохочення створення центрів національно-патріотичного виховання в молодіжних центрах;

14. Удосконалення співпраці органів державної влади та місцевого самоврядування в сфері національно-патріотичного виховання;

15. Координація і проведення інформаційно-просвітницької роботи з метою підвищення національно-патріотичного свідомості;

16. Запобігання негативній поведінці, злочинності, наркоманії та алкоголізму серед молоді через участь у національно-патріотичних та духовно-моральних ініціативах;

17. Надання державної підтримки організаціям громадянського суспільства, зокрема ветеранським об'єднанням і учасникам бойових дій, у реалізації національно-патріотичних проєктів;

18. Створення сприятливих умов для молодіжних організацій, зокрема підтримка пластового руху та Спілки Української Молоді;

19. Розроблення рекомендацій для установ, закладів і організацій, які проводять національно-патріотичні ініціативи, і надання їм необхідної підтримки.

20. Розширення співпраці з країнами Європейського Союзу та НАТО, де успішно реалізуються проекти з національно-патріотичного виховання;

21. Створення системи ефективного моніторингу та проведення досліджень у сфері національно-патріотичного виховання.

Ця стратегія має на меті встановлення стратегічних пріоритетів та ключових напрямків національно-патріотичного виховання, особливо в контексті дітей та молоді.

1.3. Особливості культурно-дозвілевої діяльності студентів у формуванні національно-патріотичної компетентності

Учені, такі як М. Боришевський, О. Вишневський, Т. Дем'янюк, Н. Ігнатенко, Н. Косарева, Н. Крищук, Ю. Руденко, К. Чорна, вивчаючи формування національно-патріотичної свідомості, визначають національно-патріотичне виховання як актуальний і ключовий напрям виховання, спрямований на глибокі цінності, гуманізм, соціальний добробут, демократію, свободу, толерантність, відповідальність, здоровий спосіб життя і готовність до змін. Ці напрями є фундаментальними і формують свідомість та цінності сучасного та майбутнього покоління, допомагаючи їм розглядати державу як гаранта особистісного розвитку.

В науковій літературі підготовка студентів до організації їх дозвілля розглядається як система спеціально організованих навчальних і виховних заходів. Головна мета цих заходів — поглиблення та розширення знань, навичок і умінь, набутих під час навчання, а також формування творчих здібностей, наукових інтересів та інших навичок, які можуть бути корисними в майбутній професійній діяльності.

Серед колективних методів виховної роботи з фокусом на національно-патріотичному вихованні широко використовуються форми, такі як бесіди, зустрічі, дискусії, круглі столи, літературно-музичні композиції, гуртки за інтересами, обговорення телевізійних передач, флешмоби, дебати, участь в соціальних грантах, пошукова діяльність, екскурсії, походи та дистанційні подорожі. За допомогою цих методів надається патріотичний виховний вплив на студентів та залучаються їхні емоції.

Збагачення студентів патріотичними почуттями відбувається через вивчення історичного матеріалу про героїчне минуле України, прагнення до зміцнення державності та виявлення мужності відстоювання вітчизни від іноземних загарбників. У процесі навчання використовуються яскраві фактичні матеріали та позитивні приклади патріотизму відомих історичних діячів, письменників та героїв національно-визвольних змагань. Зустрічі з такими особистостями, як ветерани Другої світової війни, науковці, письменники, воїни АТО, волонтери та учасники бойових дій під час повномасштабного вторгнення, мають значний вплив на патріотичні почуття студентів, надаючи їм можливість оцінити історичні явища і цінності.

Під час виховних заходів із студентами корисно використовувати навчальні дебати як значущий інструмент для підвищення рівня їх критичного мислення і вміння аргументовано висловлювати свої думки. Дискусії можуть бути запланованими та систематичними, або спонтанними, реакцією на актуальні події або масові медіа. У будь-якому випадку вони сприяють розвитку навичок аргументації та вмінню ретельно розглядати різні погляди на тему.

Національна свідомість є обов'язковою складовою патріотизму і включає в себе різні аспекти, такі як соціальні, економічні, політичні, моральні та культурні переконання, норми поведінки, традиції, цінності та ідеали, які характеризують певну націю чи етнос.

Круглі столи часто збирають студентів, які готові ретельно обговорювати різні точки зору на питання національно-патріотичного виховання. Ці заходи передбачають визначену тему для обговорення і певний перелік питань, які

детально розглядаються. Учасники повинні бути добре підготовлені та мати знання на відповідну тему, щоб ефективно висловлювати свої погляди та розглядати можливі напрямки розвитку патріотичної свідомості.

Щодо розвитку творчого потенціалу студентів, найбільш ефективно це можна досягти через участь у гуртках та інших заходах, що сприяють їх фізичному та моральному розвитку, формуванню моральних цінностей та культурних традицій. Важливим аспектом є створення позитивної атмосфери та посилення любові до власної культури та національних цінностей.

Завдання круглих столів для формування національно-патріотичної компетентності серед студентів різноманітні та включають наступні аспекти, сприяючи поглибленню знань та розвитку патріотичних почуттів. Ці аспекти включають:

- обговорення актуальних питань. Учасники круглих столів мають можливість обговорити сучасні теми, які стосуються суспільства та країни. Це можуть бути питання політики, культури, соціальних змін, подій в історії та інше. Обговорення цих питань допомагає студентам краще розуміти складнощі та виклики, з якими стикається їхня країна;
- аналіз історичних подій. Круглі столи можуть бути призначені для обговорення конкретних історичних подій, які вплинули на формування сучасної України. Це допомагає студентам поглибити своє знання про минуле та його вплив на сьогодення;
- порівняльний аналіз. Круглий стіл може включати порівняльний аналіз із ситуаціями в інших країнах або інших історичних періодах. Це допомагає студентам отримати більше перспектив та краще розуміти, що робить їхню країну унікальною;
- сприяння патріотичним цінностям. Завдання можуть включати обговорення патріотичних цінностей, таких як любов до рідної країни, гордість за досягнення свого народу, повагу до історії та культури. Це сприяє у формуванні патріотичних почуттів серед студентів;

• проведення досліджень. Студенти можуть бути викликані проводити дослідження та презентувати результати на круглому столі. Це сприяє розвитку аналітичних та дослідницьких навичок, а також допомагає глибше зрозуміти обрану тему;

• спільна робота та обмін ідеями. Круглий стіл створює можливість для спільної роботи та обміну ідеями серед студентів. Вони можуть обговорювати свої думки, ділитися поглядами та здобутими знаннями;

• залучення експертів. До круглих столів можуть бути запрошені експерти, які мають глибокі знання у відповідній галузі. Вони можуть надати студентам додаткову інформацію та перспективи на тему обговорення;

• публічні виступи. Учасники круглого столу можуть виступати з публічними виступами, де вони представляють свої погляди та аргументи щодо теми обговорення. Це сприяє розвитку навичок публічного виступу та впевненості у собі.

Завдання "круглих столів" сприяють інтенсивному обговоренню та обміну ідеями, сприяють розвитку аналітичних та дослідницьких навичок студентів, а також сприяють формуванню їхньої національно-патріотичної компетентності.

Основними елементами національної свідомості виступають: сприйняття навколишнього середовища та відношення до нього; осмислення національно-етнічної приналежності; ставлення до історії та культури своєї національно-етнічної спільноти; відношення до представників інших націй і національностей; патріотичні почуття та патріотична самосвідомість; осмислення національно-державної єдності.

Визначальною характеристикою українського патріотизму має бути його активність, здатність перетворювати почуття в конкретні дії та заходи на користь держави. Справжній патріот повинен мати активну життєву позицію і сприяти якісним змінам у країні на краще своїми діями та способом життя. Для формування такої свідомості особистості необхідно успішно реалізовувати цілісну систему патріотичного виховання. В основу патріотичного виховання

необхідно покласти історичні та культурні цінності, традиції та звичаї нації, значення яких зростає в контексті європейської інтеграції України. З цього погляду, національно-патріотичне виховання є ключовим завданням для держави.

Головною метою національно-патріотичного виховання є створення громадянина-патріота України, готового активно сприяти будівництву держави як суверенної, незалежної, демократичної, правової та соціальної країни. Такий громадянин повинен бути обізнаним у своїх правах та обов'язках, цивілізовано їх захищати, сприяти єднанню українського народу та забезпечувати

громадянський мир і злагоду в суспільстві. Тому, зусилля вчителів та педагогів повинні бути спрямовані на зміцнення патріотизму в Україні, на збільшення моральної складової у загальній системі формування національної гідності молоді, готовності виконувати громадянські та конституційні обов'язки,

особистісних якостей громадянина Української держави, спадкування духовних цінностей українського народу, досягнення високої культури міжособистісних відносин, набуття соціального досвіду, фізичної досконалості, художньо-естетичної, інтелектуальної, правової, трудової та екологічної культури.

Проблема організації вільного часу студентів цікавить численних дослідників, таких як А. Алексюк, Ю. Бабанський, С. Баранов, М. Болдирев, Б. Вульфов, В. Галузинський, А. Капська, Б. Кобзар, М. Красовицький, О. Кондратюк та інші.

Соціально-культурна цінність дозвілля відчуває еволюцію протягом сучасного етапу розвитку, включаючи міждисциплінарний підхід та використання внесків різних наукових галузей, таких як психологія, педагогіка, соціологія, філософія, географія та економіка.

Культурно-дозвілєва діяльність студентів, спрямована на формування національно-патріотичної компетентності, включає в себе різноманітні особливості та форми діяльності.

Освітні заходи, такі як круглі столи, лекції, семінари, воркшопи, допомагають студентам поглибити свої знання про історію, культуру, традиції та цінності України.

Змагання і конкурси, наприклад, квести та ігри, спрямовані на підвищення патріотичного світогляду, допомагають студентам розвивати творчість, аналітичні здібності та командний дух.

Тренінги з патріотичного виховання допомагають розвивати емоційну та соціальну інтелігенцію студентів, сприяють формуванню готовності до активної участі у громадському житті.

Організація національних свят та святкових заходів, які відзначають важливі події в історії та культурі України, підвищують патріотичний настрій та національну самосвідомість студентів.

Вивчення рідного краю, його природної краси та історичних пам'яток заохочує студентів більше цікавитися рідною землею та її спадщиною.

Походи та пригодницькі подорожі сприяють розвитку фізичної витривалості студентів і поглиблюють їх розуміння природи та важливості її збереження.

Різноманітні форми культурно-дозвілєвої активності можуть бути поділені на три категорії: масові, групові та індивідуальні. Туртки, клуби та студії створюють можливості для студентів вибирати активності, які найкраще відповідають їхнім інтересам та потребам у патріотичному вихованні.

Патріотичне виховання має важливе значення для національної безпеки України, оскільки воно сприяє формуванню серед студентської громади глибокого патріотичного почуття, що підтримує готовність виконувати громадські та конституційні обов'язки, включаючи обов'язок захищати незалежність та територіальну цілісність Батьківщини, а також повагу до державних символів.

Позитивне ставлення студентів до різних видів громадської, краєзнавчої та освітньої діяльності сприяє розвитку патріотичної свідомості серед студентської молоді.

Отже, формування почуття патріотизму серед студентів є складним і тривалим процесом, включаючи корекцію негативних впливів на молоду особистість та застосування спеціальних заходів для досягнення позитивних результатів у вихованні патріотичних почуттів серед студентів.

Зокрема, важливим напрямком є дослідження та розробка інноваційних та інформаційних технологій, які сприяють ефективному забезпеченню патріотичного виховання студентської молоді.

Висновки до першого розділу

Патріотичне виховання студентів сьогодні має особливу важливість як для освітньої системи, так і для всієї держави в цілому. Цей процес включає відновлення традиційних цінностей, таких як глибока повага і шана до України та її громадян, духовність, моральність і обережне ставлення до природних ресурсів і національних досягнень нашого народу.

З урахуванням цих факторів стає очевидним, що існує необхідність у посиленні патріотичного виховання студентів у середніх загальноосвітніх навчальних закладах з метою готування молодого покоління до громадянської активності в суспільстві.

Аналіз наукових досліджень щодо цієї проблеми виявив значний інтерес до питання патріотичного виховання студентів педагогічних університетів в контексті соціокультурних трансформацій у суспільстві. У сучасній науковій літературі виділяються основні характеристики патріотизму як філософської, соціальної та психологічної категорії. Філософський підхід розглядає патріотизм як морально-політичний принцип і якість особистості, що включає в себе одну з форм діалектичного поєднання особистих і суспільних інтересів, а саме спробу об'єднати людину та суспільство. Соціальний аспект патріотизму пов'язаний з активізацією ставлення людей до конкретних явищ у суспільстві, зокрема до тих, які мають глибокі історико-культурні корені та значний потенціал. Психологічні дослідження розглядають механізми інтеріоризації соціальних процесів та явищ, які впливають на розвиток патріотичних якостей.

Особистісне значення почуття патріотизму формується завдяки стійкому переживанню любові до найближчого і віддаленого середовища, в якому особа перебуває і яке має для неї важливе значення.

Аналіз наукової літератури розкриває різноманітні підходи до розуміння поняття "патріотичне виховання", але водночас дозволяє виділити його ключові аспекти. Предметом патріотичного виховання є такі категорії, як національна ідея, культура, рідна мова, історія народу і держави, самовизначення, поняття Батьківщини, події Майдану та Небесної сотні, а також війна.

Один з найефективніших методів формування патріотичної свідомості - це створення інтерактивного освітньо-виховного середовища, де студенти відчують себе як громадяни та патріоти, проходять різні етапи самоідентифікації та інтеріоризації цінностей патріотизму. Освітній заклад створює умови для розвитку патріотичної позиції студентів.

Після аналізу та обговорення теоретичних засад формування національно-патріотичної компетентності студентів ми можемо виділити ключові аспекти та висновки, які слугують основою для подальших досліджень в даній галузі.

Основними формами патріотичного виховання студентів є інформаційно-масові заходи, діяльнісно-практичні заходи, інтегративні заходи, індивідуальні заходи та наочні методи. Вивчення передового педагогічного досвіду кращих представників України дозволяє ознайомитися з різними методами та формами роботи, а також збагатити практичні методичні матеріали для ефективного патріотичного виховання студентів.

РОЗДІЛ 2. ДІАГНОСТИКА РІВНІВ СФОРМОВАНOSTІ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

2.1. Організаційно-методичне обґрунтування програми дослідно-експериментальної роботи

Мета нашої роботи полягає в тому, щоб дослідити та обґрунтувати критерії, показники і рівні сформованості національно-патріотичних рис серед студентської молоді. Це питання завжди було актуальним для вчених, і це підтверджується науковими працями відомих дослідників, таких як О. Абрамчук, А. Гафіатулін, О. Жаровська, Т. Потапчук та інших.

Різні науковці мають різне розуміння національно-патріотичної компетентності студентів, але в основному вони зосереджуються на тому, що це складний комплекс переконань, почуттів, знань і практичних дій студентів, який формується на основі знань і виявляється у їхніх діях. Однак, важливим аспектом є рівень патріотичних знань та спосіб діяльності студентів.

Наша робота спрямована на визначення критеріїв та показників, які дозволять оцінити рівень сформованості національно-патріотичної компетентності серед студентської молоді. Ми також розглядаємо стратегічне значення цього процесу для зміцнення єдності держави та створення патріотичного громадянського суспільства.

Враховуючи важливість формування національно-патріотичної компетентності для забезпечення національної безпеки та єдності суспільства, наша робота також містить аналіз та рекомендації щодо національно-патріотичного виховання та навчання серед студентів. Ми сподіваємося, що наші дослідження допоможуть підвищити рівень патріотизму та національної свідомості серед студентської молоді, сприяючи створенню патріотів та свідомих громадян.

Завданнями наукового дослідника у зв'язку з даною темою є:

- провести аналіз наукових джерел, включаючи роботи О. Абрамчука, А. Гафіатуліної, О. Жаровської, Т. Потапчука та інших учених, для розуміння того, які критерії та показники вони використовували для оцінки національно-патріотичної компетентності студентів;
- розробити інтегрований підхід до визначення національно-патріотичної компетентності, який враховуватиме всі аспекти, включаючи історичну

територію, спільні міфи, історичну пам'ять, загальну масову культуру, спільні права і обов'язки, а також громадську економіку з можливістю переміщення в межах національної території;

- розробити методику для оцінки рівня сформованості національно-патріотичної компетентності серед студентів, яка враховуватиме їхні патріотичні переконання, знання та практичні дії;

- вивчити стратегічне значення формування національно-патріотичної компетентності для зміцнення єдності держави, забезпечення національної безпеки та створення патріотичного громадянського суспільства;

- розробити рекомендації для національно-патріотичного виховання та навчання студентів, які сприятимуть формуванню патріотів та свідомих громадян;

- загальна мета дослідження полягає в сприянні формуванню національно-патріотичної компетентності серед студентів та зміцненні національного єднання і патріотизму в суспільстві.

Для досягнення мети та виконання поставлених завдань можна розглянути такі етапи дослідження:

- підготовчий етап. Провести огляд літератури та аналіз наукових джерел для збору інформації про підходи та методики визначення національно-патріотичної компетентності. Визначити ключові поняття і показники, які використовуються в попередніх дослідженнях;

- формування методики. Розробити методику для оцінки національно-патріотичної компетентності студентів на основі вивчення попередніх підходів та показників. Визначити інструменти для збору даних, такі як анкети, інтерв'ю, спостереження тощо;

- збір даних. Провести дослідження серед студентів, застосовуючи розроблену методику. Зібрати інформацію про їхні національно-патріотичні переконання, знання та практичні дії;

• аналіз результатів. Обробити та проаналізувати зібрані дані для визначення рівня сформованості національно-патріотичної компетентності серед студентів. Порівняти отримані результати зі стандартами та попередніми дослідженнями;

• формулювання висновків і рекомендацій. Визначити, які аспекти національно-патріотичної компетентності потребують удосконалення серед студентської молоді. Сформулювати рекомендації щодо поліпшення національно-патріотичного виховання та навчання.

Ці етапи дослідження допоможуть досягти мети та відповісти на завдання, пов'язані із визначенням та оцінкою національно-патріотичної компетентності студентської молоді.

Оцінка рівня патріотичної вихованості студентів є актуальним завданням, що вимагає наукового підходу для об'єктивної класифікації та аналізу цієї важливої складової їхньої особистості. Для досягнення цієї мети була розроблена трискладова градація, яка дозволяє розділити студентів на три рівні патріотичної вихованості: низький, середній і високий. Ці критерії визначають якісні характеристики, що допомагають краще розуміти та класифікувати рівень залученості студентів до національно-патріотичних цінностей та обов'язків. Далі

в даному дослідженні ми будемо детально розглядати кожен із цих рівнів, а також проводити аналіз та класифікацію студентів за вказаними критеріями для визначення етапу національно-патріотичної компетентності в академічному середовищі.

Науковий аналіз рівня патріотичної вихованості студентів передбачає застосування трискладової градації, яка дозволяє класифікувати студентів за наступними рівнями:

Низький рівень патріотичної вихованості:

- цей рівень характеризується поверхневим інтересом студентів до українського спадку та патріотичних цінностей;

НУБІП УКРАЇНИ

- обмежені знання історії своєї країни, а також незрозуміння культурних цінностей нації;
- відсутність відповідальності за майбутнє Батьківщини, що може виявлятися в байдужому ставленні до навчання, професійної підготовки та громадських обов'язків;

НУБІП УКРАЇНИ

- схильність до порушень дисципліни та низька мотивація до самоосвіти та самовиховання;
- на емоційному рівні такі студенти виявляють бідне проявлення патріотичних почуттів, і мають обмежені знання про патріотичні поняття.

НУБІП УКРАЇНИ

Середній рівень патріотичної вихованості:

- на цьому рівні студенти вже усвідомлюють свою національну належність та мають середні знання з мови, історії і культури;
- вони досягають задовільних результатів у професійній підготовці, але мають поверхневий інтерес до українського спадку;

НУБІП УКРАЇНИ

- участь у виховних заходах з патріотичного виховання зазвичай здійснюється за завданням педагогів, і студенти ще не повністю усвідомлюють необхідність особистого внеску в розбудову Української держави та відповідальність за її майбутнє.

НУБІП УКРАЇНИ

Високий рівень патріотичної вихованості:

- студенти на цьому рівні виявляють сумлінне ставлення до навчання та професійної підготовки, активно займаються самоосвітою і самовихованням;

НУБІП УКРАЇНИ

- вони бажають сприяти моральному і фізичному самовдосконаленню і готові бути корисними своїй родині, суспільству, народу та країні;
- такі студенти виявляють активну громадянську позицію і готові захищати національну незалежність.

НУБІП УКРАЇНИ

Запропоновані критерії оцінки рівня патріотичної вихованості студентів, що базуються на трискладовій градації, є важливим інструментом для наукового аналізу та класифікації цієї ключової складової їхньої особистості. Вони

дозволяють об'єктивно оцінювати та порівнювати рівень національно-патріотичної компетентності студентів, визначаючи їхню готовність приймати активну громадянську позицію, долучатися до національного самовдосконалення та захищати національну незалежність.

Низький, середній і високий рівні патріотичної вихованості надають можливість визначити об'єктивні параметри для подальшого вдосконалення патріотичного виховання в освітніх закладах та розробки ефективних програм для підвищення національно-патріотичної свідомості студентської молоді.

Даний підхід допомагає стимулювати активну громадянську діяльність та свідоме відношення до власної культури та історії серед студентів, сприяючи формуванню громадян, готових приймати відповідальність за майбутнє своєї Батьківщини.

Таким чином, запропоновані критерії є інструментом, який сприятиме покращенню якості національно-патріотичного виховання студентської молоді та сприяє укріпленню патріотичних цінностей в суспільстві.

Наша наукова робота спрямована на дослідження та аналіз впливу програми національно-патріотичного виховання на рівень патріотичної вихованості студентів. Для цього ми використовуємо дві групи студентів:

Контрольна група. Контрольна група студентів буде використана для порівняння рівня патріотичної вихованості до та після проведення дослідження. Ця група не буде піддаватися жодним впливам програми національно-патріотичного виховання та буде слугувати базовим показником стану патріотичних переконань та знань серед студентів перед початком дослідження.

Експериментальна група. Експериментальна група студентів буде об'єктом проведення дослідження. Спочатку проводитиметься анкетування, яке дозволить оцінити їхні національно-патріотичні переконання, знання та почуття.

Після цього ця група буде піддана впливу програми національно-патріотичного виховання, яка включатиме в себе відповідні навчальні та виховні заходи. Після завершення програми знову проводитиметься анкетування для оцінки змін у патріотичних переконаннях та знаннях студентів.

Порівняння результатів анкетувань контрольної та експериментальної груп дозволить нам визначити, чи вплинула програма національно-патріотичного виховання на рівень патріотичної вихованості студентів, і які конкретні зміни відбулися в їхніх поглядах та ставленні до національних цінностей. Такий підхід дозволить нам об'єктивно оцінити ефективність програми та ввести відповідні рекомендації для подальшого вдосконалення. Для вирішення поставлених завдань та досягнення нашої наукової мети, ми використовуємо комплекс методів наукового дослідження, які включають наступні аспекти:

Теоретичні методи:

Аналіз літератури. Ми провели аналіз наявних наукових джерел для визначення структурованого опису змісту понять "компетентність" та "національно-патріотична компетентність". Цей аналіз допоміг нам визначити ключові компоненти процесу формування національно-патріотичної компетентності серед студентської молоді.

Порівняння та систематизація. Ми здійснили порівняльний аналіз різних підходів та концепцій до формування національно-патріотичної компетентності, а також систематизували виокремлені компоненти для подальшого використання в дослідженні.

Аналіз, синтез, узагальнення. Під час розроблення соціально-педагогічних умов формування національно-патріотичної компетентності студентської молоді в культурно-дозвіллевій роботі, ми використовували методи аналізу, синтезу та узагальнення для створення науково обґрунтованих програм та методик.

Емпіричні методи:

Діагностичний комплекс. Ми використовували діагностичний комплекс інструментів для вивчення стану сформованості національно-патріотичної компетентності серед студентської молоді. Цей комплекс включав в себе анкети, інтерв'ю та спостереження.

Експерименти. Для визначення ефективності програми національно-патріотичного виховання ми провели експерименти, під час яких студенти брали участь у спеціальних педагогічних заходах та програмах.

Математико-статистичні методи:

Описова статистика. Ми використовували описову статистику для аналізу та представлення емпіричних даних, отриманих під час дослідження.

Кореляційний аналіз. Метод кореляційного аналізу був використаний для встановлення зв'язків між різними факторами та показниками, що впливають на національно-патріотичну компетентність студентів.

Обробка емпіричних даних. Математичні методи були використані для обробки та аналізу отриманих даних, що допомогло нам в доведенні достовірності та ефективності результатів педагогічного експерименту.

Застосування цього комплексу наукових методів дозволило нам ретельно дослідити вплив програми національно-патріотичного виховання на студентську молодь, обґрунтувати результати та висунути науково обґрунтовані висновки патріотичного виховання серед студентської молоді.

Використання Національного університету біоресурсів та природокористування України для проведення дослідно-експериментальної роботи має кілька обґрунтованих причин:

Науковий потенціал університету. Національний університет біоресурсів та природокористування є високопрофільним закладом освіти та досліджень, спеціалізованим на вивченні природних ресурсів та природокористування.

Університет має науковий потенціал і необхідні лабораторні та навчальні ресурси для проведення досліджень у сфері національно-патріотичного виховання.

Доступ до студентської аудиторії. Університет надає можливість отримати доступ до студентської аудиторії різних курсів, що дозволяє провести дослідження серед різних груп студентів, включаючи першокурсників і студентів більших курсів.

Досягнення стратегічних цілей. Результати дослідно-експериментальної роботи, проведеної на базі університету, надаватимуть цьому закладу можливість розробити та впровадити більш ефективні педагогічні підходи до національно-патріотичного виховання студентів. Це може вплинути на покращення загальної якості освіти та сприяти формуванню громадян, готових приймати активну громадянську позицію.

Стратегічна перспектива. Робота, проведена на базі університету, сприятиме визначенню ефективних підходів до формування національно-патріотичної компетентності серед студентів. Це може мати довгострокові наслідки для суспільства, сприяючи формуванню громадян, які свідомо ставляться до своєї культури, історії та національних цінностей. Крім того, це може вплинути на політику університету щодо патріотичного виховання та розвитку навчальних програм.

Отже, використання Національного університету біоресурсів та природокористування України для проведення дослідно-експериментальної роботи є обґрунтованим і має потенціал призвести до важливих досягнень у сфері національно-патріотичного виховання студентів.

2.2. Діагностика рівнів сформованості національно-патріотичної компетентності у студентській молоді

Юність — період найвищого розквіту особистості. Дослідження свідчать, що вік від 18 до 25 років є найбільш сприятливим для подальшого формування багатьох психічних функцій, а особливо для розвитку інтелектуальних здібностей людини. Для успішного й всебічного розвитку особистості важливим є розуміння студентом унікальності своєї індивідуальності і можливостей її самовдосконалення.

Оскільки перехід від юнацтва до дорослості характеризується фізіологічними змінами і інтенсивним психічним та особистісним розвитком, то

психологи припускають, що саме в цей період формування ціннісних орієнтацій є найбільш продуктивним.

Свідченням цього є результати соціального моніторингу щодо життєвих орієнтацій молоді, проведеного Інститутом соціології НАН України та лабораторією педагогічного досвіду Інституту педагогіки АПН України.

Зокрема, серед особистих якостей, які, на думку опитаних студентів, сприяють або заважають досягненню успіху в житті, виявилися такі:

- 60% опитаних вважають, що набуті знання сприяють успіху;
- 54% вважають, що віра в себе і бажання досягти більшого в житті сприяють успіху;
- 55% вважають, що вміння налагоджувати стосунки з людьми є важливим аспектом успіху;
- 41% вважають, що почуття відповідальності грає роль у досягненні успіху.

Серед того, як опитані студенти уявляють собі успіх у житті, можна виділити такі аспекти:

- 44% респондентів вважають успіхом повну реалізацію власних здібностей;
- 35% вбачають родинне щастя як складову успіху;
- 36% вважають добре здоров'я на протязі життя важливим аспектом успіху;
- 30% вбачають власний матеріальний добробут як частину успіху;
- 20% вважають корисну працю для суспільства важливою для досягнення успіху.

Важливим аспектом вивчення соціального портрету молоді, на думку дослідників, є їх ціннісні орієнтації. Ці орієнтації визначають найважливіші цілі та цінності, які керують молоддю.

Серед особливостей юнацького віку важливе місце займає становлення самостійності. Молодь прагне досягти, зрозуміти та вирішити різні питання самостійно. Вони відчують зрілість своїх можливостей, що іноді призводить до критичного ставлення до авторитетів і неприйняття спрощених відповідей на складні суспільні питання.

У молоді також виникають нові переконання, які залежать від їхнього життєвого досвіду, природних задатків та виховних впливів. Важливою є спрямування їхніх інтересів на важливі суспільні питання і врахування їхніх установок для ефективної виховної роботи.

Отже, враховуючи це, важливо працювати з молоддю, вивчати їхні ціннісні орієнтації та спрямовувати їхні інтереси на питання, важливі для суспільства.

Самостійність молоді виявляється у їх критичному ставленні до теорії і практики. Вони намагаються ретельно осмислити та аналізувати різні явища, виражають власні думки, і вимагають аргументів та обґрунтувань. Що не має

наукового підтвердження, не може стати частиною їх переконань. Цей аспект слід брати до уваги при організації патріотичного виховання студентської молоді.

Молодь гостріше відчуває сучасний історичний час і усвідомлює його вимоги. Вони часто реагують на нові суспільні проблеми та виявляють незадоволення відсутністю умов для їх вирішення. Інноваційний потенціал та активність молоді слід використовувати при розробці методики патріотичного виховання.

Належить враховувати, що молодь не завжди задоволена суспільними умовами та може діяти вопреки колективним і соціальним інтересам. Це необхідно розглядати як результат об'єктивних процесів, що відбуваються в сучасному суспільстві.

Незважаючи на те, що старі цінності можуть руйнуватися, нові ідеали формуються повільно, а соціальні орієнтири стають менш визначеними, важливо підтримувати позитивні зміни та ідеали, а також сприяти практичній реалізації здібностей молоді. Нинішня ситуація, де багато випускників не можуть знайти роботу за фахом, також впливає на їхнє ставлення до суспільства та пріоритети у житті.

Отже, розуміння цих аспектів є важливим для патріотичного виховання студентської молоді та сприяє формуванню їх позитивних ціннісних орієнтацій.

Важливо враховувати, що серед студентської молоді існують поширені явища байдужості до національних питань, індивідуальності до власної культури, нездатності і небажання ідентифікувати себе з українською нацією, недооцінки ролі рідної мови у розвитку науки і культури, а також відчуття національної меншовартості та інші подібні аспекти. Деякі студенти можуть недооцінювати гуманістичні цінності, такі як рідна мова, культура, мистецтво, традиції та звичаї свого народу. У результаті цього вони можуть відчувати порожнечу та безцільність свого життя, відчувати розчарування, апатію та нудьгу, бути неспроможними виявити ініціативу та неправильно вибирати об'єкти для вкладення своїх сил та енергії.

Однак одним з головних завдань, визначених в Державній національній програмі "Освіта" (Україна ХХІ століття), є "формування національної свідомості, любові до рідної землі, свого народу, бажання працювати задля розквіту держави та готовності її захищати." Тому важливо займатися патріотичним вихованням студентської молоді, підсилюючи їх усвідомлення національних цінностей та закликаючи до активної участі в житті держави та її розвитку.

Питання патріотичної свідомості серед студентства, яка проявляється у політичній культурі, має велике значення на сучасному етапі розвитку держави. Інна Козубовська в своєму дослідженні виділила кілька груп студентів залежно від рівня їх політичної культури:

- перша група. Студенти з цієї групи мають певні політичні знання, але ці знання не є достатніми для формування стійких переконань і активної суспільно корисної діяльності;
- друга група. Студенти цієї групи також володіють необхідними політичними знаннями, але ці знання не перетворилися на стійкі переконання;
- третя група. В цій групі студенти мають необхідні політичні знання і стійкі переконання, але відсутня активна суспільна діяльність;

• четверта група. Студенти з цієї групи характеризуються активною суспільно-політичною діяльністю, але мають недостатні політичні знання та неправильні переконання, через що їх діяльність може мати негативну антисоціальну спрямованість;

• п'ята група. В цій групі студенти мають глибокі суспільно-політичні знання, стійкі переконання та активно займаються політично-громадською діяльністю.

Ці категорії допомагають класифікувати студентів за рівнем їх політичної культури і можуть бути корисні для розробки програм патріотичного виховання та політичної освіти серед студентів.

Пасивне байдуже ставлення молоді до політичних подій та відсутність інтересу до політичного життя країни, включаючи вибори, можуть вказувати на їхню непідготовленість до самостійного життя, громадянську незрілість та соціальну байдужість. Проте події Помаранчевої революції у листопаді та грудні 2004 року частково скасували попередні спостереження, показавши небайдуже ставлення молоді до політичних подій в країні та їхню активну громадянську позицію, а також бажання захищати не лише свої власні інтереси, але й інтереси народу і держави.

Сучасні студенти, на жаль, не завжди беруть активну участь у громадських процесах суспільства та будівництві незалежної держави. Вони часто спираються лише на загальнонародський досвід, обходячи важливі історичні досягнення свого народу.

Диференціація студентів за рівнем політичної культури дозволяє визначити, до якої групи вони належать. Це відкриває можливість здійснювати виховний вплив з урахуванням цього рівня, спонукаючи їх до розвитку патріотичних якостей.

Для організації патріотичного виховання студентів у вищих технічних навчальних закладах важливо враховувати рівень їхньої патріотичної вихованості. Дослідження повинно фокусуватися на таких аспектах, як

розуміння понять "патріот" і "патріотизм", виявлення патріотичних почуттів стосовно української мови, історії, культури, народу, держави, а також відповідальне ставлення до майбутньої професії.

Молодь потребує більш активного спрямування своїх інтересів на важливі суспільно-політичні, економічні та національно-господарські питання, а також відновлення морального клімату. Молодь очікує, що засоби масової інформації будуть приділяти увагу проблемам молоді (хто вони, якими вони хочуть бути, як жити і працювати та інше).

Дослідження стосовно рівня патріотичної вихованості молоді вимагає ретельного аналізу соціокультурних характеристик студентів, визначення рівня політичної культури, а також компонентів та рівнів їхньої патріотичної вихованості.

Рівень патріотичної вихованості студентів слід розглядати як комплексну характеристику особистості, в якій відображена наявність та рівень розвиненості відповідних якостей та патріотичних звичок. Для визначення патріотичної вихованості використовують різні критерії, показники та ознаки. Наприклад, В. Фарфоровський розглядає ступінь засвоєння національних традицій, участь у патріотичній діяльності та готовність захищати Вітчизну та служити військову службу як критерії патріотичної вихованості. В. Шахненко визначає параметри, такі як рівень поняття патріотизму, спрямованість особистості, моральні якості та характеристику діяльності. Л. Мозгова розглядає патріотичні почуття, знання, діяльність та ставлення особистості як основні критерії. М. Монахов вважає певні якості особистості загальними критеріями патріотичної вихованості. М. Конжів розглядає ступінь наближення патріотичної свідомості особистості до ознак наукової свідомості як основу для аналізу динаміки патріотичного виховання.

Дослідники вказують, що критерій патріотичної вихованості має бути докладно розгорнутим і розчленованим на окремі одиниці виміру, такі як показники та ознаки. Концепція "критерію" визначає його як засіб визначення та оцінки певного явища чи стану, а "показник" виступає як конкретний емпіричний

інструмент для вимірювання, який конкретизує критерій. Ознаки патріотичної вихованості є компонентами критерію і виражаються через конкретні, типові та стійкі прояви особистісних якостей, розкриваючи емоційно-вольову, дієво-практичну та інтелектуально-мотиваційну складові патріотичного виховання.

Для визначення рівня патріотичної вихованості студентів використовуються різні критерії та показники, які можуть бути розділені на наступні категорії:

Інтелектуально-пізнавальний рівень патріотичної вихованості:

- знання історії України;
- знання української мови;
- розуміння української культури та традицій.

Емоційно-мотиваційний рівень патріотичної вихованості:

- усвідомлення національної належності;
- любов до рідної землі та народу;
- повага до історичного минулого країни;
- готовність до захисту батьківщини.

Діяльнісно-практичний рівень патріотичної вихованості:

- відповідальне ставлення до навчання;
- участь у підготовці та проведенні виховних заходів патріотичного характеру;
- участь в діяльності патріотичного спрямування, такі як об'єднання, гуртки, секції та інше;

- самоосвіта та самовиховання з метою формування патріотичних особистісних рис.

Науковці використовують як трирівневу (низький, середній, високий), так і чотирьорівневу (низький, середній, високий, максимальний) градацію рівнів патріотичної вихованості. Проте, варто зауважити, що такі підходи мають умовний характер, оскільки порівняння якісних показників сформованості патріотичних почуттів у студентів з покоління минулого, історичних діячів чи

сучасних молодих людей є практично неможливим завдяки різниці у контексті та часі.

Для оцінки рівня патріотичної вихованості студентів використовується трискладова градація, яка включає наступні рівні:

Низький рівень патріотичної вихованості проявляється у поверхневому інтересі до усього українського, обмежених знаннях історії своєї країни, нерозумінні культурних цінностей свого народу, відсутності відповідальності за майбутнє Батьківщини. Це може проявлятися у байдужому ставленні до навчання, професійної підготовки, громадських обов'язків, схильності до

порушень дисципліни і низькій мотивації до самоосвіти та самовиховання. На емоційному рівні такі люди мають бідне проявлення патріотичних понуттів. Їх знання про патріотичні поняття є обмеженими.

Середній рівень патріотичної вихованості характеризується усвідомленням національної належності, середніми знаннями з мови, історії і культури. Ці люди досягають задовільних результатів у професійній підготовці, але мають поверхневий інтерес до всього українського. Вони беруть участь у виховних заходах з патріотичного виховання лише за завданням педагогів і ще не повністю усвідомлюють необхідність особистого внеску в розбудову Української держави та відповідальність за її майбутнє.

Високий рівень патріотичної вихованості виявляється в сумлінному ставленні до навчання та професійної підготовки, активній самоосвіті і самовихованні, бажанні сприяти моральному і фізичному самовдосконаленню.

Такі люди прагнуть бути корисними своїй родині, суспільству, народу і країні, вони готові захищати національну незалежність і характеризуються активною громадянською позицією.

Висновки до другого розділу

Діагностика рівнів сформованості національно-патріотичної компетентності у студентської молоді є важливим і актуальним завданням в сучасному освітньому та соціокультурному контексті. В даній роботі було

проведено комплексне дослідження, спрямоване на вивчення та оцінку рівнів національно-патріотичної компетентності серед студентів. Організаційно-методичне обґрунтування програми дослідно-експериментальної роботи було ретельно розроблене для досягнення наукової мети та визначення стратегічних перспектив.

Організаційно-методичне обґрунтування програми дослідно-експериментальної роботи включало в себе вибір бази для проведення експерименту, який був обраним Національним університетом біоресурсів та природокористування України. Вибір даного університету був обґрунтований

науковим потенціалом цього закладу та можливістю отримати доступ до студентської аудиторії різних курсів, що важливо для комплексної діагностики та аналізу.

Збір вибірки, що складалася з 60 студентів з різних курсів, був обґрунтований бажанням отримати представницький вірець студентської молоді різного віку та ступеня навчання. Вибір цільової аудиторії був зумовлений прагненням провести дослідження серед різних груп студентів та встановити динаміку їхньої національно-патріотичної компетентності.

Діагностика рівнів сформованості національно-патріотичної компетентності у студентській молоді включала в себе використання різних наукових методів, включаючи теоретичні, емпіричні та математико-статистичні. Аналіз літератури, порівняння та систематизація визначених компонентів, діагностичний комплекс, експерименти та кореляційний аналіз дозволили отримати об'єктивні дані щодо рівнів компетентності студентів у питаннях національно-патріотичного виховання.

Загалом, результати цієї дослідно-експериментальної роботи надаватимуть Національному університету біоресурсів та природокористування України можливість розвинути більш ефективні підходи до національно-патріотичного виховання студентів. Це важливий внесок у покращення загальної якості освіти та сприяє формуванню громадян, готових приймати активну громадянську позицію. Крім того, результати дослідження мають стратегічну перспективу,

оскільки впливають на формування громадян, які свідомо ставляться до своєї культури, історії та національних цінностей.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

РОЗДІЛ 3. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА РОБОТА З ПЕРЕВІРКИ ЕФЕКТИВНОСТІ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОЇ

КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В КУЛЬТУРНО-

ДОЗВІЛЛЕВІЙ РОБОТІ

3.1. Обґрунтування та реалізація експериментальної соціально-педагогічних умов формування національно-патріотичної компетентності студентської молоді в культурно-дозвіллевій роботі

Формування національно-патріотичної компетентності серед студентів у культурно-дозвіллевій роботі має велике значення, існуючи численні теоретичні та наукові аргументи, що підтверджують необхідність проведення такого експерименту.

Національна патріотичність сприяє соціальній інтеграції та стабільності суспільства. Дослідження показують, що особи з вираженими національно-патріотичними поглядами більше активно долучаються до життя громади та сприяють міжетнічному злагодженню.

НУБІП України

Патріотизм спонукає студентів вивчати свою культурну історію та традиції, що сприяє розвитку особистості та самоповаги.

Культурна та історична спадщина є важливими компонентами культурного розвитку суспільства. Національна патріотичність стимулює студентів зберігати і розвивати це надбання.

Патріотично налаштовані студенти більше схильні брати участь у соціальних та культурних ініціативах, сприяючи активному громадянському суспільству.

Дослідження психології патріотизму вказують на його позитивний вплив на психологічний стан та самопочуття людини.

Формування національно-патріотичної компетентності у студентів сприяє соціокультурному розвитку, самопізнанню, активному громадянському участи та психологічному комфорту. Проведення експерименту сприятиме розробці та впровадженню ефективних методик і підходів для досягнення цієї мети, що має важливе значення для розвитку особистості студентів та суспільства в цілому.

Формування національно-патріотичної компетентності серед студентської молоді в культурно-дозвіллевій роботі вимагає створення специфічних соціально-педагогічних умов. Ось три ключові умови для досягнення цієї мети:

- активна партіципация в національно-патріотичних заходах і ініціативах. Студенти повинні мати можливість приєднуватися до різноманітних національно-патріотичних заходів, таких як участь у патріотичних фестивалях, відзначення національних свят, участь у благодійних акціях для підтримки військових або учасників подій, що стосуються історії та культури країни. Такі заходи створюють можливість студентам відчувати гордість за свою націю і сприяють формуванню національно-патріотичної свідомості;
- вивчення історії та культури країни. Важливо створити унікальні педагогічні програми, які спрямовані на вивчення історії, культури, традицій та цінностей своєї нації. Це допоможе студентам зрозуміти

коріння та еволюцію своєї нації, а також оцінити важливість її спадщини для сучасного суспільства;

- розвиток критичного мислення і аналізу. Для формування національно-патріотичної компетентності студенти повинні навчитися критично мислити і аналізувати інформацію, яку вони отримують. Сприяння розвитку цих навичок допоможе студентам розуміти різноманітні погляди та точки зору на історію та культуру своєї країни і визначати власне ставлення до цих питань.

Успішне формування національно-патріотичної компетентності серед студентської молоді в культурно-дозвілєвій роботі вимагає комплексного підходу та врахування цих та інших факторів, що впливають на формування патріотичного світогляду.

Активна партіципація в національно-патріотичних заходах і ініціативах є однією з ключових умов для формування національно-патріотичної компетентності студентської молоді в культурно-дозвілєвій роботі. Цей пункт передбачає створення умов, які сприяють активному включенню студентів у різні заходи та ініціативи, спрямовані на підтримку та розвиток патріотизму та національної свідомості.

Основні елементи цієї умови включають:

- доступність та різноманітність заходів. Створення можливостей для студентів брати участь у національно-патріотичних заходах різних типів і масштабів. Це можуть бути як великі святкові заходи, такі як День Незалежності чи День Збройних Сил, так і менші ініціативи, які охоплюють історію, культуру, або волонтерську роботу для підтримки армії та ветеранів;
- активна роль студентських організацій. Залучення студентських громадських організацій до організації та проведення національно-патріотичних заходів. Студенти мають можливість створювати власні

ініціативи та проекти, спрямовані на підвищення патріотичної свідомості серед своїх однодумців;

- залучення викладацького складу. Викладачі можуть відігравати важливу роль у сприянні активності студентів у національно-патріотичних заходах.

Вони можуть проводити лекції, семінари або обговорення, які спрямовані на підвищення інтересу студентів до історії, культури і сучасних питань своєї країни.

- залучення масових медіа. Сприяння впливу масових медіа, які можуть використовувати свій потенціал для популяризації патріотичних цінностей

серед молоді. Телебачення, радіо, інтернет-ресурси та соціальні мережі можуть поширювати інформацію про національно-патріотичні заходи та привертати увагу студентської аудиторії;

- преміювання та визнання. Заохочення студентів до активної участі в національно-патріотичних заходах через встановлення системи нагород та визнання найактивніших учасників. Це може включати в себе нагороди, стипендії, або інші відзнаки за внесок у розвиток національно-патріотичних цінностей.

Забезпечення активної партіципації студентів у національно-патріотичних заходах сприяє їхньому особистому зростанню та формуванню патріотичного ставлення до своєї країни. Це сприяє зміцненню національного ідентитету та спільного патріотичного досвіду серед студентської молоді.

Вивчення історії та культури країни є ще однією важливою умовою для формування національно-патріотичної компетентності студентської молоді в контексті культурно-дозвілєвої роботи. Цей пункт передбачає ретельне вивчення і пізнання багатовимірної історії та культури своєї нації з метою підвищення рівня національної свідомості і патріотизму.

Кураторство відповідних педагогів: Студентам надається можливість навчатися під керівництвом викладачів, які мають глибокі знання в галузі історії та культури країни. Це може включати в себе проведення лекцій, семінарів, та

індивідуальну роботу з студентами для більш глибокого розуміння історичних та культурних аспектів нації.

Міні-курси та відкриті лекції. Організація спеціалізованих міні-курсів та відкритих лекцій, спрямованих на розгляд окремих аспектів історії, культури, традицій та цінностей своєї нації. Ці заходи дозволяють студентам поглибити свої знання в конкретних областях та поглибити розуміння.

Вивчення культурних реліквій і артефактів. Створення можливостей для студентів досліджувати культурні реліквії, музейні експозиції, архіви та артефакти, пов'язані з історією і культурою країни. Це може включати в себе організацію екскурсій та практичних занять у музеях і архівах.

Дослідницькі проекти. Заохочення студентів до проведення власних досліджень та проектів, пов'язаних з історією та культурою своєї країни. Це може включати в себе написання дипломних робіт, статей, аналіз культурних явищ, та розробку культурних ініціатив.

Вивчення сучасних проблем та викликів. Розгляд сучасних проблем, що виникають у культурі та історії країни, і спроба знайти шляхи їх вирішення. Це допомагає студентам бачити зв'язок між минулим і сучасністю, а також оцінювати важливість збереження культурної спадщини для сучасного суспільства.

Вивчення історії та культури своєї країни сприяє розвитку національної свідомості, поглибленню патріотичного відчуття та формуванню поваги до власної культурної спадщини. Це допомагає студентам розуміти важливість та цінність своєї нації в глобальному контексті і сприяє їхньому особистому зростанню.

Розвиток критичного мислення і аналізу є ще однією важливою умовою для формування національно-патріотичної компетентності студентської молоді в контексті культурно-дозвіллевої роботи. Цей пункт передбачає активну роботу зі студентами над розвитком їхньої здатності аналізувати і критично оцінювати інформацію, зокрема ту, яку вони отримують щодо історії та культури своєї країни.

Основні елементи цієї умови включають:

- курси з критичного мислення. Організація спеціалізованих курсів та тренінгів, спрямованих на розвиток навичок критичного мислення серед студентів. Ці курси можуть включати в себе вправи та завдання, що допомагають аналізувати інформацію, виявляти аргументацію та підтримувати свої погляди раціональними аргументами.
- дискусії та дебати. Організація дискусійних груп і дебатних клубів, де студенти можуть обговорювати різні погляди та точки зору на історію та культуру своєї країни. Це допомагає розвивати навички аргументації, слухання та рефлексії.
- аналіз джерел та ресурсів. Навчання студентів аналізувати джерела інформації, включаючи публікації, документи, медіа та інтернет-ресурси, з метою визначення їхньої достовірності та об'єктивності.
- критичне читання та письмо. Підтримка розвитку навичок критичного читання та письма, що дозволяє студентам розуміти, аналізувати та оцінювати текстову інформацію. Це може включати в себе написання аналітичних есе та рецензій на культурні матеріали.
- міждисциплінарний підхід. Сприяння зв'язку між різними галузями знань, щоб стимулювати студентів дивитися на історію та культуру своєї країни з різних точок зору, включаючи соціологічний, психологічний, філософський, та інші підходи.
- залучення до різноманітних проектів. Створення можливостей для студентів брати участь у дослідницьких проектах, що стосуються культури та історії. Це дозволяє їм застосовувати свої знання та вміння на практиці. Розвиток навичок критичного мислення і аналізу сприяє формуванню у студентів більш об'єктивного та глибокого розуміння історії та культури своєї країни. Це допомагає їм не лише приймати інформацію, а й активно визначати свої власні погляди та ставлення до питань, пов'язаних з національною ідентичністю та патріотизмом.

Вікторина "Знай свою історію":

Суть: організувати вікторину з питань історії та культури своєї країни. Студенти грунуються в команди і відповідають на питання різної складності, пов'язані з історичними подіями, видатними постатями, традиціями тощо.

Мета: спонукати студентів вивчати історію та культуру своєї країни, поглиблювати знання та стимулювати конкуренцію між групами.

Крок 1: підготовка питань та команд. Необхідно підготувати список питань і завдань, пов'язаних з історією та культурою своєї країни. Питання можуть бути різного рівня складності, від загальних до більш глибоких і детальних.

Формуємо команди студентів. Кількість команд і склад кожної команди може варіюватися в залежності від розміру групи студентів.

Крок 2: пояснення правил гри. Необхідно зустріти студентів і пояснити їм правила гри. Вони будуть відповідати на питання у своїх командах, а за кожну правильну відповідь команда отримує певну кількість балів. Пояснюємо, які призи чекають на переможців або яким чином визначатиметься найкраща команда.

Крок 3: проведення вікторини. Розпочинаємо вікторину, задаючи питання з підготовленого списку. Даємо кожній команді обмежений час на обговорення відповіді та представлення її. Вести рахунок балів для кожної команди і оголошуйте бали після кожного питання.

Завершуємо гру після того, як пройдуть усі питання, або коли досягнутий заздалегідь визначений кінцевий пункт.

Крок 4: нагородження переможців. Після закінчення вікторини підраховуємо бали та визначемо переможців.

Крок 5: рефлексія. Після гри проведемо коротку дискусію, під час якої студенти можуть поділитися своїми враженнями від вікторини та висловити свої спостереження.

Ця вікторина допомагає стимулювати студентів вивчати історію та культуру своєї країни, поглиблювати знання та сприяти конкуренції між

командами, що допомагає формувати національно-патріотичну компетентність серед студентів.

«Культурний дайджест»

Суть: запропонувати студентам щотижневе створення короткого "культурного дайджесту" про цікаві факти, події, творців, чи культурні події, пов'язані з їхньою країною. Ці дайджести можуть бути поділені на спільному форумі чи використані для створення студентського культурного журналу.

Мета: заохочення студентів досліджувати і вивчати культурні аспекти своєї країни, а також підвищення інтересу до культурних подій та творців.

Культурний дайджест - це чудовий спосіб стимулювати студентів до дослідження та вивчення культурних аспектів своєї країни. Ось кроки, які можна вжити для впровадження цього підходу:

Крок 1: пояснення концепції. Пояснюємо студентам концепцію "культурного дайджесту" і розказуємо, як він може сприяти поглибленню їхнього розуміння культури своєї країни. Визначаємо, що кожен студент має щотижнево підготувати короткий огляд цікавих фактів, подій, видатних творців, або культурних подій, пов'язаних із їхньою країною.

Крок 2: визначення формату. Розглядаємо разом зі студентами формат подання "культурного дайджесту". Вони можуть вибрати спільний форум для публікації своїх матеріалів або вирішити створити студентський культурний журнал. Зберігаємо простий та доступний формат для студентів, наприклад, текстові повідомлення, ілюстрації або короткі відео.

Крок 3: визначення тем та графіку. Визначаємо певні теми або аспекти культури, які студенти мають досліджувати в кожному номері "культурного дайджесту". Це можуть бути теми, які охоплюють історію, мистецтво, літературу, кулінарію, музику, традиції тощо.

Розробляємо графік подачі матеріалів, щоб студенти регулярно доповнювали "дайджест".

Крок 4: оцінка та взаємодія. Встановлюємо систему оцінювання для "культурного дайджесту", можливо, на основі критеріїв, таких як оригінальність,

якість дослідження, чи якість презентації. Сприяємо взаємодії між студентами, де вони можуть обговорювати та коментувати один одного "дайджести", обмінюватися ідеями та отримувати зворотний зв'язок.

Крок 5: публікація та нагородження. Опублікуємо "культурний дайджест" на вибраний форум або в журналі, щоб інші студенти та викладачі могли переглядати та читати матеріали. Визначаємо систему нагородження або визнання для найкращих "дайджестів" або за активну участь у проекті. Цей підхід допомагає стимулювати інтерес студентів до вивчення культурних аспектів своєї країни та створює можливість для самовираження і розвитку дослідницьких навичок.

Екскурсія до історичних пам'яток.

Суть: організувати екскурсії до історичних місць та пам'яток, пов'язаних із історією та культурою країни. Можна відвідати музеї, пам'ятники, старовинні міста, чи археологічні розкопки.

Мета: надати студентам можливість особисто побачити історичні об'єкти, глибше зрозуміти їх значення та відчутти зв'язок з минулим своєї країни.

Ці справи сприяють формуванню національно-патріотичної компетентності студентів, оскільки стимулюють їх до вивчення історії, культури та традицій своєї країни. Вони допомагають створити зв'язок між студентами і їхньою національною спадщиною, підвищуючи рівень патріотизму та культурного самосвідомлення.

Організація екскурсій до історичних пам'яток є важливим способом навчання студентів і поглиблення їхнього знання про історію та культуру своєї країни. Нижче наведено крок за кроком план для організації таких екскурсій:

Крок 1: вибір об'єкта екскурсії. Визначаємо конкретні історичні об'єкти, які студенти відвідають. Це можуть бути музеї, пам'ятники, старовинні міста, археологічні розкопки або будь-які інші пам'ятки, пов'язані з історією та культурою вашої країни. При виборі об'єктів екскурсії враховуємо їх значення та доступність для студентів.

Крок 2: планування дати та графіку. Визначаємо дату та час проведення екскурсії, який підходить для більшості студентів.

Розробляємо графік екскурсії, включаючи час на прибуття, діяльність на місці, перерви та час повернення.

Крок 3: забезпечення інформацією та експертами. готуємо інформацію про кожний об'єкт екскурсії, включаючи його історію, значення та цікаві факти. Можна запросити експертів, які можуть надати студентам цінну інформацію та відповісти на їхні питання під час екскурсії.

Крок 4: реєстрація та підготовка студентів. Пропонуємо студентам можливість зареєструватися для участі в екскурсії та надайте важливу інформацію про збір місця, вартість, графік та інше. Розробляємо програму підготовки для студентів, включаючи читання матеріалів, пов'язаних з екскурсією, та завдання для аналізу під час відвідування об'єктів.

Крок 5: проведення екскурсії. Виконуємо план екскурсії, ведучи студентів від одного об'єкта до іншого та надаючи інформацію. Сприяємо активній участі студентів, стимулюючи їх запитання та обговорення під час екскурсії.

Крок 6: рефлексія та обробка. По завершенні екскурсії організуємо зустріч або дискусію, де студенти можуть обговорити свої враження та спостереження. Збираємо відгуки від студентів, щоб покращити майбутні екскурсії.

Цей план допомагає створити цікавий та освітній досвід для студентів, які зможуть особисто побачити історичні об'єкти, глибше зрозуміти їхнє значення та відчути зв'язок з минулим своєї країни, сприяючи формуванню національно-патріотичної компетентності.

Рекомендації:

- оцінка ефективності. Для поліпшення підходу у майбутньому, важливо систематично оцінювати ефективність соціально-педагогічних умов, які використовуються для формування національно-патріотичної компетентності. Застосовуйте стандартизовані інструменти оцінки та збирайте дані для порівняння результатів різних методів,

• залучення експертів. Залучіть до процесу розробки та впровадження умов експертів з педагогічної, психологічної та соціологічної галузей. Вони можуть допомогти вдосконалити методи та програми на основі наукових доказів;

• збільшення інтерактивності. Вдосконалюйте методи, що сприяють більшій інтерактивності між студентами, а не лише з викладачем. Використовуйте спільні дослідницькі проекти, дискусії та колективне вирішення завдань;

• міжнародний досвід. Розгляньте можливість вивчення та використання міжнародного досвіду у формуванні національно-патріотичної компетентності. Порівнюйте підходи, що використовуються в різних країнах, і адаптуйте їх до вашого контексту;

• подальші дослідження. Для подальших досліджень рекомендується досліджувати довгострокові ефекти формування національно-патріотичної компетентності серед студентів. Дослідження можуть включати вимірювання впливу цієї компетентності на соціальну активність, громадянську участь та інші аспекти життя студентів;

• публікація результатів. Публікуйте результати своїх досліджень та досвіду в педагогічних та наукових журналах. Це сприятиме обміну знаннями та співпраці з іншими освітніми установами;

• адаптація до змін. Будьте готові адаптувати свій підхід відповідно до змін у суспільстві та потреб студентів. Постійно оновлюйте програми та методи для відповіді на виклики сучасного світу.

Ці вказівки допоможуть вам покращити та розвинути свій підхід до формування національно-патріотичної компетентності серед студентів і створити освітнє середовище, що сприяє глибокому розумінню та патріотизму їхньої країни.

Обґрунтування та реалізація експериментальних соціально-педагогічних умов для формування національно-патріотичної компетентності студентської молоді в культурно-дозвіллевій роботі є важливим і актуальним завданням в

освітньому процесі. За допомогою аналізу та обґрунтування важливості цієї проблеми, було виділено три ключові умови, які сприяють формуванню національно-патріотичної компетентності студентів:

Вивчення історії та культури країни дозволяє студентам розуміти коріння та еволюцію своєї нації та оцінювати важливість її спадщини для сучасного суспільства.

Розвиток критичного мислення і аналізу допомагає студентам оцінювати різноманітні погляди та точки зору на історію та культуру своєї країни і визначати власне ставлення до цих питань.

Впровадження культурних ініціатив та діяльності створює можливість для практичного застосування набутих знань та навичок у культурно-дозвіллевому середовищі.

На основі аналізу відповідей та вказівок, наданих у цьому чаті, стає очевидним, що формування національно-патріотичної компетентності серед студентів вимагає комплексного підходу, включаючи навчання, дослідження та практичну діяльність. Сприяючи глибокому розумінню і патріотизму своєї країни, студенти можуть стати активними громадянами і сприяти розвитку суспільства.

Важливо наголосити, що ці соціально-педагогічні умови не лише сприяють формуванню національно-патріотичної компетентності, але й створюють освітнє середовище, в якому студенти можуть розвивати свої інтелектуальні, культурні та громадянські якості. Впровадження цих умов в освітній процес є важливим кроком у формуванні активної, свідомої та відповідальної молоді.

3.2. Аналіз та інтерпретація результатів експериментальної роботи

Національно-патріотичне виховання є важливою складовою сучасного освітнього процесу, спрямованою на формування у студентів національної ідентичності, громадянської відповідальності та патріотизму. Однак, для

досягнення цієї мети необхідно не лише визначити стратегію та методи виховання, але й провести науково обгрунтовані дослідження, щоб оцінити ефективність цих підходів та визначити їхній вплив на розвиток студентів.

У цьому підрозділі магістерської роботи ми зосереджуємося на аналізі та інтерпретації результатів експериментальної роботи, яка була проведена з метою вивчення ефективності різних педагогічних підходів та методів, спрямованих на національно-патріотичне виховання студентів. В рамках даного дослідження, ми аналізуємо зібрані дані, проводимо статистичний аналіз результатів та намагаємося зрозуміти, як ці підходи впливають на усвідомлення студентами власної національної приналежності, громадянську позицію та рівень патріотизму.

В даному контексті, важливим завданням є визначення та обгрунтування ролі національно-патріотичного виховання в сучасній освітній парадигмі, а також встановлення зв'язку між педагогічними підходами та досягнутими результатами. На основі цього аналізу, ми можемо сформулювати рекомендації для подальшого розвитку та удосконалення педагогічних підходів у сфері національно-патріотичного виховання студентської молоді, що сприятиме покращенню освітнього процесу та формуванню активних та свідомих громадян.

Перед початком наукового дослідження через експеримент було прийнято стратегічне рішення про необхідність проведення анкетування. Метою цього анкетування було визначення ключових вихідних пунктів, на яких ми могли б побудувати наше подальше дослідження.

Однією з основних ідей цього підходу було з'ясування існуючого стану справ у досліджуваній галузі, а також виявлення наявних проблем та можливих ресурсів, які можна було б використовувати для досягнення наших наукових цілей.

Анкетування як метод вибору для цієї початкової стадії дослідження обрано через його ефективність у зборі широкого спектру даних від різних учасників галузі. Анкета, розміщена в додатках, стала інструментом, що нам

допоміг отримати конкретні результати і відповіді, на яких ми могли базувати наше подальше дослідження.

Отримані дані, представлені у формі таблиці, стали важливим структурованим джерелом інформації для аналізу та інтерпретації. Цей етап допоміг нам скласти зрозумілу картину ситуації, а також визначити, які аспекти нашої подальшої роботи вимагають особливої уваги і дослідження.

За результатами анкетування ми змогли встановити початковий каркас для нашого наукового дослідження та детально обґрунтувати його актуальність та необхідність. Цей процес анкетування став важливим етапом у розробці нашого наукового проєкту і сприяв більш глибокому розумінню проблемної області.

Групою А позначена контрольна група

Групою В позначена група, над якою буде проведено дослідження

Таблиця 1

Результати контрольного опитування перед проведенням дослідження

питання	Група	Відповідь 1	Відповідь 2	Відповідь 3	Відповідь 4
1	Контрольна група	24%	20%	15%	41%
1	Цільова група	23%	19%	16%	42%
2	Контрольна група	20%	22%	30%	28%
2	Цільова група	21%	23%	29%	27%
3	Контрольна група	22%	28%	18%	32%
3	Цільова група	23%	27%	19%	31%
4	Контрольна група	25%	23%	20%	32%
4	Цільова група	26%	22%	21%	31%
5	Контрольна група	30%	18%	15%	37%
5	Цільова група	29%	19%	16%	36%
6	Контрольна група	23%	27%	19%	31%
6	Цільова група	24%	26%	20%	30%
7	Контрольна група	21%	29%	17%	33%

7	Цільова група	22%	28%	18%	32%
8	Контрольна група	28%	19%	16%	37%
8	Цільова група	29%	18%	17%	36%
9	Контрольна група	26%	24%	22%	28%
9	Цільова група	27%	23%	23%	27%
10	Контрольна група	23%	22%	19%	36%
10	Цільова група	24%	21%	20%	35%

Після завершення етапу проведення робіт у нашому науковому дослідженні, ми вирішили провести додаткове анкетування для оцінки результатів та визначення можливих змін у нашому об'єкті дослідження. Результати цього повторного анкетування надають цінну інформацію щодо стану речей після завершення дослідження та дозволяють нам здійснити порівняльний аналіз з початковими даними.

Дані, отримані під час повторного анкетування, можна розглядати як індикатори зміни у сфері дослідження, виходячи з яких можна приймати рішення щодо подальшого розвитку проекту. Ці результати вказують на можливі тенденції та динаміку, які виникли внаслідок проведення нашої роботи.

Цей підхід дає змогу підтвердити або відхилити наші гіпотези та дослідницькі припущення, а також підкреслити важливість нашої роботи в контексті досліджуваної теми. Результати повторного анкетування можуть також допомогти визначити, чи вдалося досягнути наших цілей та які аспекти вимагають подальшого вдосконалення.

Цей додатковий етап анкетування є важливим компонентом нашого наукового підходу і надає можливість отримати більш об'єктивний та повний вигляд на результати нашого дослідження.

Основні результати дослідження:

- різноманітність відповідей. Дослідження виявило, що існує різноманітність відповідей серед студентів обох груп на більшості питань.

Проте різниця може бути пов'язана з різними життєвими досвідами, соціокультурним контекстом, освітою та іншими факторами. У більшості значень вона не перевищує середнє відхилення у стандартній.

- значення дослідження. Це дослідження надає важливу інформацію щодо уявлень студентів про національно-патріотичну компетентність. Важливо врахувати цю різноманітність при розробці програм та методик для національно-патріотичного виховання студентів.

- подальші дослідження. Подальші дослідження можуть вивчити причини цієї різниці відповідей і спробувати з'ясувати, як вплинути на формування національно-патріотичної компетентності серед студентів в більш консистентний спосіб.

В цілому, це дослідження є важливим кроком у розумінні уявлень студентів про національно-патріотичну компетентність і може слугувати важливою основою для подальших досліджень та розробки програм в цій області.

Як ви ставитесь до символів вашої країни (прапор, герб, гімн)?

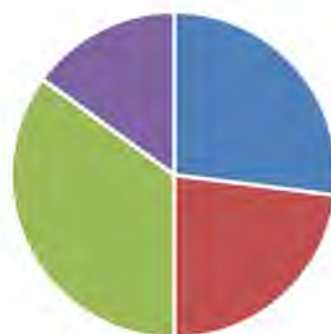
- З великою повагою.
- Позитивно.
- Байдуже.
- Негативно.

Варіанти відповідей у %
від кількості опитаних

■ Варіант 1 ■ Варіант 2
■ Варіант 3 ■ варіант 4

Варіанти відповідей у %
від кількості опитаних

■ Варіант 1 ■ Варіант 2
■ Варіант 3 ■ варіант 4

Рис. 3. 2 результати відповідей на питання «Як ви ставитесь до символів вашої країни (прапор, герб, гімн)?» цільової та контрольної групи

Наскільки важливо для вас знання історії своєї країни?

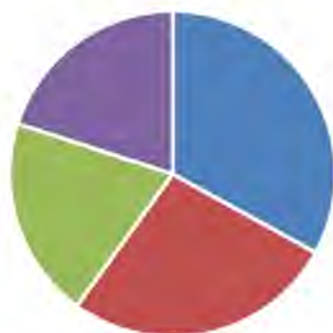
а) Дуже важливо.

б) Важливо.

в) Не дуже важливо.

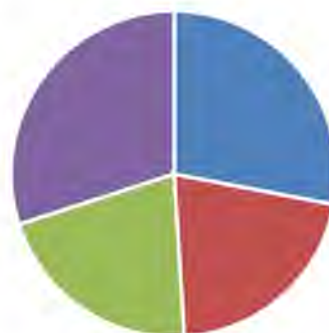
г) Не важливо.

Варіанти відповідей у %
від кількості опитаних

■ Варіант 1 ■ Варіант 2
■ Варіант 3 ■ варіант 4

Варіанти відповідей у %
від кількості опитаних

■ Варіант 1 ■ Варіант 2
■ Варіант 3 ■ варіант 4

Рис. 3.2.1 результати відповідей на питання «Наскільки важливо для вас знання історії своєї країни?» цільової та контрольної групи

Чи берете ви участь у публічних заходах, присвячених своїй країні?

а) Так, завжди.

б) Так, іноді.

в) Рідко.

г) Ні, ніколи.

Рис. 3.2.2 результати відповідей на питання «Чи берете ви участь у публічних заходах, присвячених своїй країні?» цільової та контрольної групи

Як ви відноситеесь до культурних традицій та свят вашої країни?

- Дуже поважно.
- З певним інтересом.
- Байдуже.
- Не цікавилося.

Рис 3.2.3 результати відповідей на питання «Як ви відноситеесь до культурних традицій та свят вашої країни?» цільової та контрольної групи

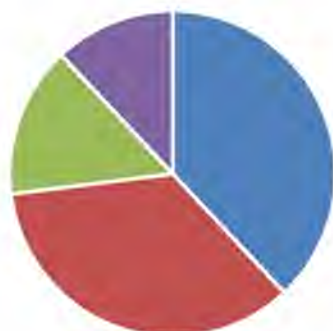
Як часто ви висловлюєте гордість за свою країну в спілкуванні з іншими?

НУБІП України

- a) Дуже часто.
- b) Часто.
- c) Рідко.
- d) Ніколи.

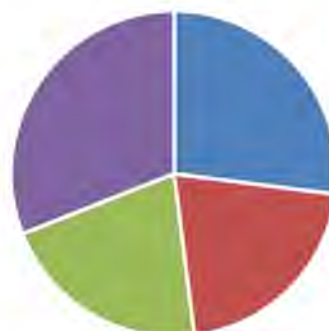
НУ

Варіанти відповідей у %
від кількості опитаних

■ Варіант 1 ■ Варіант 2
■ Варіант 3 ■ варіант 4

Варіанти відповідей у %
від кількості опитаних

■ Варіант 1 ■ Варіант 2
■ Варіант 3 ■ варіант 4

НУ

И

И

Рис 3.2.4 результати відповідей на питання «Як часто ви висловлюєте гордість за свою країну в спілкуванні з іншими?» цільової та контрольної групи

Чи підтримуєте ви ініціативи, спрямовані на підвищення патріотизму серед молоді?

НУБІП України

- a) Активно підтримую.
- b) Підтримую.
- c) Сумніваюся.
- d) Не підтримую.

НУБІП України

НУБІП України

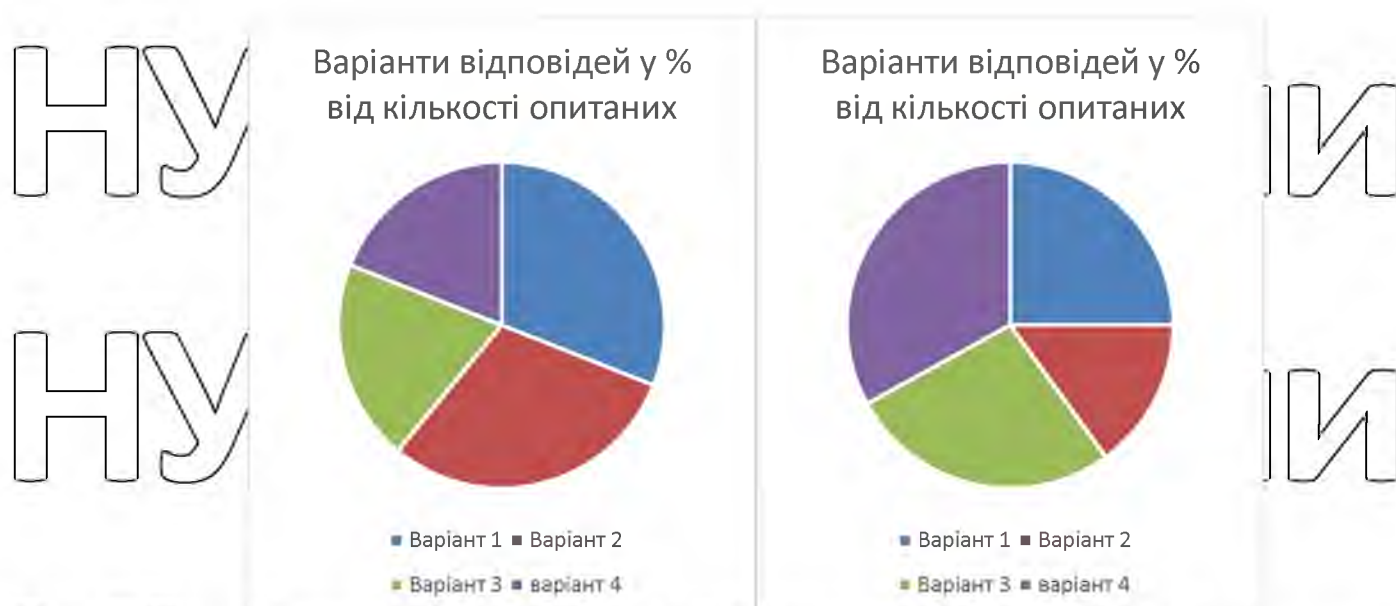

Рис 3.2.5 результати відповідей на питання Чи підтримуєте ви ініціативи, спрямовані на підвищення патріотизму серед молоді? Цільової та контрольної групи

Як ви ставитесь до громадянської відповідальності та участі в суспільному

житті?

а) Дуже позитивно.

б) Позитивно.

с) Байдуже.

д) Негативно.

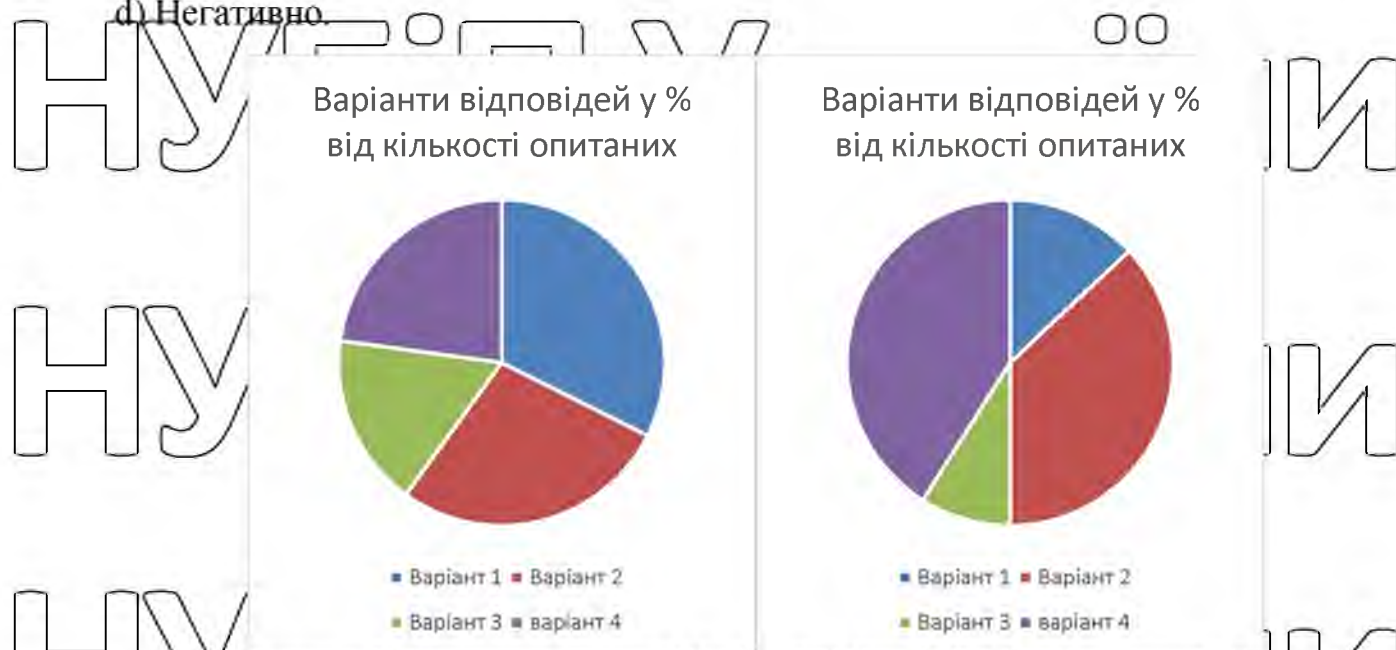
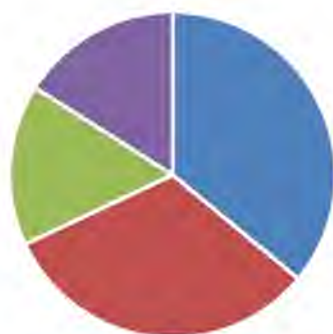

Рис 3.2.6 результати відповідей на питання «Як ви ставитесь до громадянської відповідальності та участі в суспільному житті?» цільової та контрольної групи

Як ви реагуєте на критику чи обговорення негативних аспектів своєї країни?

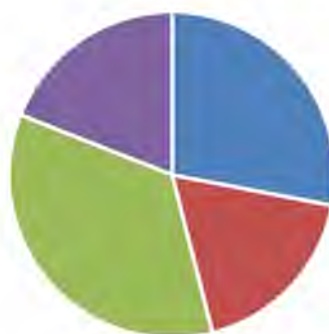
- a) Відкрито висловлюю своє ставлення.
- b) Реажую з резервом.
- c) Уникаю обговорення.
- d) Негативно реажую.

Варіанти відповідей у % від кількості опитаних

■ Варіант 1 ■ Варіант 2
■ Варіант 3 ■ варіант 4

Варіанти відповідей у % від кількості опитаних

■ Варіант 1 ■ Варіант 2
■ Варіант 3 ■ варіант 4

Рис 3.2.7 результати відповідей на питання «Як ви ставитесь до громадянської відповідальності та участі в суспільному житті?» цільової та контрольної групи

Чи вважаєте ви, що кожен громадянин повинен брати активну участь у підтримці і розвитку своєї країни?

- a) Так, обов'язково.
- b) Так, але не обов'язково.
- c) Ні, це відповідальність влади.
- d) Ні, це не моя справа.

Рис 3.2.8 результати відповідей на питання «Чи вважаєте ви, що кожен громадянин повинен брати активну участь у підтримці і розвитку своєї країни?» цільової та контрольної групи

Чи готові ви виявити патріотизм через дії та внесок у розвиток своєї країни?

- а) Так, завжди готовий.
- б) Так, в певних випадках.
- с) Можливо, якщо знайду час та можливості.
- д) Ні, це не в моїх інтересах.

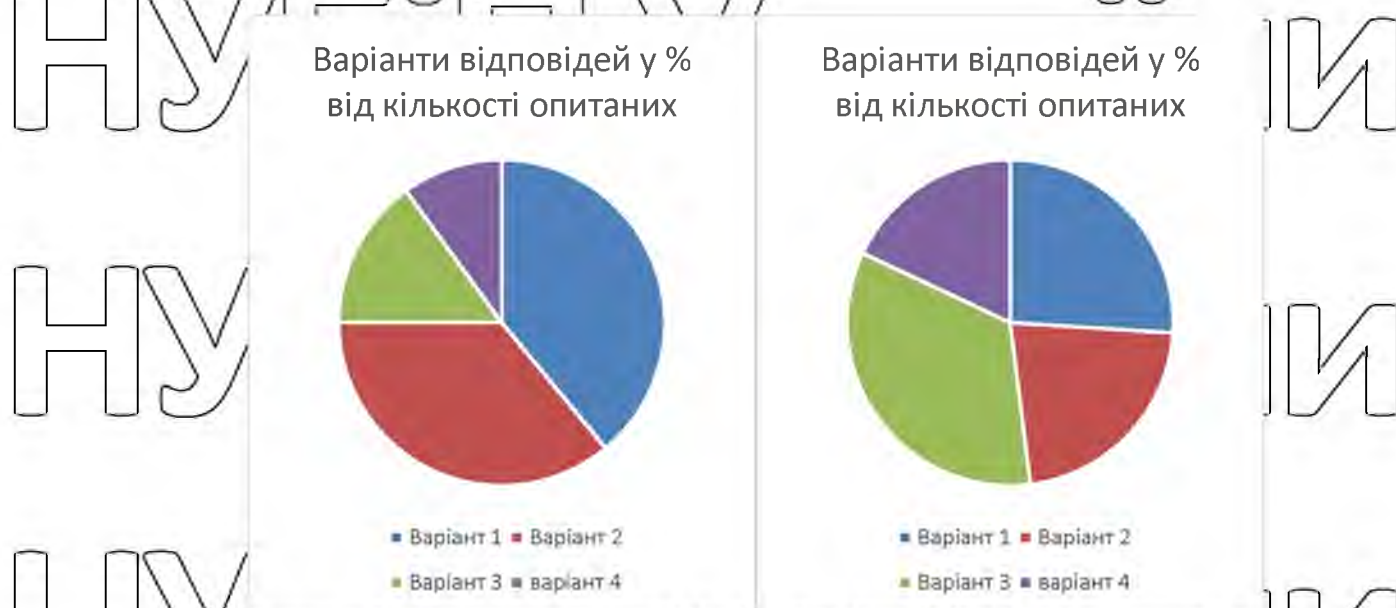

Рис. 3.2.9 результати відповідей на питання «Чи готові ви виявити патріотизм через дії та внесок у розвиток своєї країни?» цільової та контрольної групи

У ході проведеного дослідження були отримані важливі дані щодо національно-патріотичного виховання студентів. Загальна мета дослідження полягала в оцінці впливу соціально-педагогічних умов на рівень патріотизму та національної свідомості серед студентської молоді, а також їхню готовність працювати на благо своєї країни.

Основні результати дослідження можна узагальнити наступним чином:

- позитивні зміни у національній свідомості. За результатами анкетування в цільовій групі було виявлено позитивний зріст національної свідомості та патріотизму. При цьому відсоток студентів, які обрали відповіді, що вказують на більший рівень патріотизму (відповіді 1 і 2), зріс на 25% в порівнянні з відповідями 3 і 4;
- збільшення готовності працювати на державу. Дослідження також показало зростання готовності студентів працювати на благо своєї країни. Відповіді, які вказують на готовність до громадянської діяльності (відповіді 1 і 2), стали більш популярними в цільовій групі;
- зростання кількості студентів із вищим рівнем патріотизму. В порівнянні із контрольною групою, де результати залишилися стабільними, цільова група продемонструвала підвищену національну свідомість та патріотизм;
- позитивний вплив соціально-педагогічних умов. Дослідження підтверджує важливість соціально-педагогічних умов для формування національно-патріотичної компетентності. Робота з групами, інтерактивні уроки, культурні заходи та вивчення історії та культури країни позитивно впливають на формування національної свідомості.

У підсумку, дослідження підтвердило, що національно-патріотичне виховання через соціально-педагогічну роботу впливає на підвищення національної свідомості, патріотизму та готовності студентів працювати на благо

свої країни. Важливість правильного підходу до соціально-педагогічних умов для досягнення цих цілей підкреслюється результатами дослідження.

Висновок до третього розділу

Експериментальна робота з перевірки ефективності соціально-педагогічних умов формування національно-патріотичної компетентності студентської молоді в культурно-дозвілєвій роботі

Третій розділ надає обґрунтування і реалізацію експериментальних умов для формування національно-патріотичної компетентності серед студентської

молоді в контексті культурно-дозвілєвої роботи. В рамках даного розділу було проведено дослідження та аналіз результатів, спрямованих на визначення ефективності цих соціально-педагогічних умов.

У цьому підрозділі було ретельно розглянуто практичні аспекти експериментальної роботи з національно-патріотичним вихованням студентів.

Описано основні методи та інструменти, які використовувалися для забезпечення культурно-дозвілєвої роботи та формування національно-патріотичної компетентності. Впровадження інтерактивних уроків, дискусій, екскурсій до історичних пам'яток, культурних заходів та вивчення історії та культури країни було обґрунтовано науковими підходами.

Аналіз результатів експериментальної роботи свідчить про позитивний вплив соціально-педагогічних умов на формування національно-патріотичної компетентності студентської молоді. Результати показали зріст національної свідомості та патріотизму серед студентів в цільовій групі. Кількість студентів, які віддали перевагу відповідям, що вказують на вищий рівень патріотизму, зросла на 25%. Також було виявлено збільшення готовності працювати на благо своєї країни.

Загальний висновок полягає в тому, що національно-патріотичне виховання через культурно-дозвілєву роботу є ефективним і має позитивний вплив на формування національної свідомості та патріотизму серед студентської молоді. Соціально-педагогічні умови, такі як інтерактивні уроки, екскурсії,

культурні заходи та вивчення історії та культури країни, грають важливу роль у досягненні цих цілей.

Завдяки проведеному дослідженню та аналізу результатів можна стверджувати, що національно-патріотичне виховання студентів є необхідним і ефективним компонентом вищої освіти, сприяючи формуванню громадянської відповідальності та патріотичних цінностей.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

ВИСНОВКИ

В магістерській кваліфікаційній роботі на тему «Соціально-педагогічні умови формування національно-патріотичної компетентності студентської молоді в культурно-дозвіллевій роботі» виконано завдання які були поставлено відповідно до мети:

1. Узагальнено теоретичний матеріал з проблеми формування національно-патріотичної компетентності у студентської молоді. Дослідження наукової літератури розкриває різноманітні підходи до розуміння концепції патріотичне виховання та відзначає його ключові аспекти. Серед складових патріотичного виховання виділяють такі категорії, як національна ідея, культура, рідна мова, історія народу й держави, самовизначення, уявлення про Батьківщину, події Майдану та Небесної сотні, а також війна.

2. Підібрано діагностичний інструментарій та проведено діагностику рівня сформованості національно-патріотичної компетентності у студентської молоді. Проведено широкий аналіз для визначення цієї компетентності, використовуючи різноманітні наукові методи, такі як теоретичні вивчення, емпіричні спостереження та математико-статистичний аналіз.

Організаційно-методичне планування нашої програми досліджень було спрямоване на досягнення наукової мети та визначення стратегічних напрямків у цій сфері. Аналіз літератури, порівняння компонентів, використання діагностичних методів, експериментів та кореляційний аналіз дозволили отримати об'єктивні дані щодо рівнів національно-патріотичної компетентності серед студентської молоді.

3. Розроблено та впроваджено соціально-педагогічні умови формування національно-патріотичної компетентності студентської молоді та встановлено їх ефективність. Такий підхід сприяє активізації патріотичного виховання серед студентів. Найефективніший метод формування патріотичної свідомості – створення інтерактивного освітньо-виховного середовища, де студенти відчувають себе

громадянами та патріотами, пройшовши різні етапи самоідентифікації та усвідомлення цінностей патріотизму.

4. Розроблено практичні рекомендації для реалізації соціально-педагогічних умов формування національно-патріотичної компетентності студентської

молоді в культурно-дозвілєвій роботі. Наведені приклади вправ та види

дозвілля які сприяють підвищенню національно-патріотичної

компетентності розглянуті практичні аспекти експериментальної роботи з

патріотичним вихованням студентів.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абузарова Н. К. Студентство в системі національних відносин. Автореф. дис. канд. соціол. наук. Уфа, 1996. 22 с.
2. Баронін А. С. Етнічна психологія. Київ: Тандем, 2000. 264 с.
3. Берестнева О. Г., Лебедев А. Н., Муратова Е.А. Комп'ютерна психодіагностика. Томськ: ТПУ, 2005. 155 с.
4. Бойко А. М. Виховання людини: нове і вічне: методологотеоретичний і практичний коментар. Статті. Виступи. Рецензії. Полтава: Полтавський державний педагогічний університет ім. В. Г. Короленка, 2006. 568 с.
5. Бондаренко О. Патріотичне виховання молоді. Освіта. Технікуми. Коледжі. 2009. № 1. С. 69-70.
6. Боришевський М. Й. (2000). Національна самосвідомість у громадянському становленні особистості (Українська). Київ: Беркут, С. 63.
7. Бромлей Ю. В. Нариси теорії етносу. М. : Наука, 1983. 412 с.
8. Василенко С. М. Система патріотичного виховання та її місце в державотворенні сучасної незалежної України. Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки, 2015. № 2 (49). С. 14-19.
9. Виріст І. С. Національна самосвідомість: проблеми визначення та аналізу. Філософська і соціологічна думка. 1989. №7. С. 21-27.
10. Вишневський О. Патріотичне виховання на тлі європеїзації українського суспільства: роздуми професора Дрогобицького державного університету ім. І. Франка Омеляна Вишневського на тему виховання патріотизму. Освіта, 2016. № 1-2. 6-13 січня. С. 14.
11. Волков Б. С. Психологія юності і молодості: навчальний посібник для виз. М. : Трікста, Акад. проект, 2006. 254 с.
12. Вшеборовські К. Сучасна демократія і громадянське виховання. Новий коле́гіум, 2007. № 5. С. 86-91.
13. Галкін Г. Виховання патріотів у ВНЗ: необхідна єдина державна політика. Освіта України, 2007. № 84. 13 листопада. С. 5.

14. Галкіна Е. М. Етнічна ідентичність підлітків з національно-змішаних сімей. Автореф. дис. канд. пс. наук. М. : 1993. 21 с.

15. Галямов Р. Р. Багатонаціональне місто: етно-соціологічні нариси. Уфа. : 1996. 200 с.

16. Грамажора Н. В. Роль і значення історико-краєзнавчої роботи у формуванні особистості громадянина і патріота України. Конотопський краєзнавчий збірник / уклад. : Н. О. Деміщ, В. Б. Звагельський ; редкол. : Н. В. Барбара, В. О. Борошнев, О. М. Волкова та ін. - Суми-Конотоп : Сумський державний університет, 2013. Вип. 1. С. 185-188.

17. Жмир В. Національна свідомість українців. Мала енциклопедія етнодержавства. К. : 1996. С. 104.

18. Ільїна Т. А. Педагогіка. Курс лекцій. Навчальний посібник для студентів пед. ін-тів. М. : Просвітництво, 1984. 496 с.

19. Казін Е. М., Блінова Н. Г., Подгорний А. Н., Нікіфорова О. А., Заруба Н. А., Літвінова Н. А., Пономарева В. С. Психологічні і валеологічні підходи до професійного самовизначення учнів // Валеологія. 1997. №3. С. 9-16.

20. Кіріакіді Е. Ф. Психологічні предиктори індивідуального розвитку. Питання психології. 1996. № 2. С. 42-54.

21. Кобзєв М. С., Страхов В. К. Психолого-педагогічні основи позааудиторної роботи в педагогічному вчз. Саратов. : 1985. 132 с.

22. Коваль Г. В. Формування патріотизму - важливий чинник соціалізації молоді України на сучасному етапі політичного процесу : автореф. дис. канд. політ. наук : 23.00.02 / Г. В. Коваль ; Миколаївський державний гуманітарний університет ім. Петра Могили. Миколаїв. : 2007. 16 с.

23. Козлова О. Г., О. І. Скоробагачська, Козлов Д. О. Матеріали конференції. Інноваційні підходи до виховання учнів козацьких класів і хортингістів у навчальних закладах : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (27-28 квітня 2017 р., м. Суми). Суми : ФОРЦьома С.П., С. 136-139.

24. Козлова О. Г. Керівництво громадянським вихованням студентської молоді : навч.-метод. посіб. / О. П. Козлова, С. В. Гребеник. Суми : Університетська книга, 2010. 188 с.

25. Комплекс програм з педагогічних дисциплін. Худжанд. : ХДУ ім. Б. Гафурова, 2004. 134 с.

26. Кон І. С. У пошуках себе: особистість і її самосвідомість. М. : Політвидан, 1984. 335 с.

27. Кремень В. Освіта повинна готувати справжніх фахівців і свідомих патріотів. Освіта України, 2005. № 5. 18 січня. С. 1-3.

28. Кресіна І. Національна свідомість: сутність, основні складові та рівні функціонування. Нова політика, 1998. № 3. С. 12-14.

29. Кун М., Макпартленда Т. Емпіричні дослідження установок особистості па себе. Сучасна зарубіжна соціальна психологія. Тексти. М. : 1984. С. 180-188.

30. Кутняк Т. М. Національна свідомість у контексті антропологічно-екзистенційного виміру. Мультиверсум. Філософський альманах. К. : Центр духовної культури, 2004. № 41. 14 с.

31. Кучуків М. М. Національна самосвідомість і міжнаціональні відносини. Нальчик: Ельбрус, 1992. 232 с.

32. Лихачов Б. Т. Національна ідея і зміст дивильного виховання. Педагогіка, 1999. № 4. С. 10-15.

33. Лихачов Б. Т. Педагогіка. Курс лекцій. Вид. 4-е, перероб. і доп. М. : Юрайт, 2000. 523 с.

34. Любар О. О. Історія української школи і педагогіки : навч. посіб. / О. О. Любар, М. П. Стельмахович, Л. Т. Федоренко, К. : Знання, 2006. 447 с.

35. Марченко І. О. Корені мого патріотично-національного самовизначення. К. : Українська видавнича спілка Ю. Липи, 2012. 115 с.

36. Підлісний В. І. Патріотичне виховання особистості в умовах професійної освіти / В. І. Підлісний, А. Ф. Леоненко, А. Фадєєва // Інноваційні технології навчання у професійно-технічній освіті : збірник наукових

праць. Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Суми, 27 листопада 2014 року / відп. за вип. Ю. А. Павлик. - Суми : Сумський державний університет; Сумський обласний центр зайнятості, 2014. С. 61-69.

37. Поршнев Б. Ф. Соціальна психологія, історія. 2-ге вид., доп. І перероб. М. : Наука, 1979. 232 с.

38. Скворцов Л. В. Культура самосвідомості. М. : Политиздат, 1989. 319 с.

39. Стасюк В. В. Виховання патріотизму української молоді: від козацьких традицій до сьогодення / В. В. Стасюк, Л. В. Олійник, С. М. Мотика // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки, 2015. № 2 (49). С. 167-171.

40. Тимошин В. І. Культурологія. Навчальний посібник. Алмати. : 2001. 400 с.

41. Ткачук С. Р. Патріотизм як активізуючий фактор молоді в ХХІ ст. / С. Р. Ткачук, А. В. Карпова // Студентське самоврядування європейського типу : матеріали міжнародної студентської конференції, м. Суми, 18-20 березня 2016 року / відп. за вип. О. І. Товкус. - Суми : Сумський державний університет, 2016. С. 161-162.

42. Уледов А. К. Духовне оновлення суспільства. М. : 1990. 314 с.

43. Хабібуллін К. М. Національна самосвідомість та інтернаціоналістична поведінка. Л. : Знання, 1989. 36 с.

44. Хміль Н. Д. Теоретичні основи професійної підготовки вчителя. Алмати. : Гилим, 1998. 320 с.

45. Чагай Л. П. Національна самосвідомість особистості: сутність, протиріччя, проблеми формування: Дис. канд. філос. наук. М. : 1993. 208 с.

46. Чепа М. Навчально-методичні проблеми розробки сценаріїв реалізації конструктивних функцій етнокультури в інформаційному суспільстві: посібник / М.-Л.А. Чепа, М. І. Савіна, С. Є. Солодчук [та ін.]; за редакцією Чепа М.-Л.А. - К. : Педагогічна думка, 2015. 80 с.

47. Шаймарданов Р. Х. інтенсифікація позааудиторної професійної підготовки майбутніх вчителів: Дис. канд. пед. наук. Казань. . 1989. 153 с.

48. Закон України «Про освіту» від 11 лютого 2014 року № 1315. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 20.09.2023).

49. Антоненко-Давидович Б. Як ми говоримо. – К.: Вид.дім КМ „Academia”, 1994. – 254 с.

50. Головащук С.І. Складні випадки наголошення: Словник-довідник. – К.: Либідь, 1995. – 192 с.

51. Головащук С.І. Українське літературне слововживання: Словник-довідник. – К.: Вища школа, 1995. – 319 с.

52. Кочан І.М., Токарська А.С. Культура рідної мови. – Львів: Світ, 1996. – 232 с.

53. Культура мови на щодень / За ред. С.Є. Ярмоленко. – К.: Довіра, 2000. – 169 с.

54. Культура української мови / За ред. В. Русанівського. – К., 1990. – 297 с.

55. Пазяк О.М., Кисіль Т.Г. Українська мова і культура мовлення. – К.: Вища школа, 1995. – 239 с.

56. Сидоренко А.А., Сухопар В.Ф., Павлова П.Д., Моїсеєва Л.Р. Українська мова – активно: Навчальний посібник для самостійної роботи студентів 1 курсу денної та заочної форм навчання. – Харків, 2000. – 90 с.

57. Шевченко В.Ф. Читаємо про Україну: Навчально-методичний посібник з української мови. – Харків, 2000. – 78 с.

58. Гомон А.М. Долаймо суржик! (Слобожанський аспект): Навчальний посібник. – Харків, 2001. – 42 с.

59. Антисуржик: Посібник / За заг. ред. О. Сербенської. – Львів: Світ, 1994. – 152 с.

60. Бортняк А. Ну щоб, здавалося, слова... – Вінниця, 1992. – 78 с.

61. Півторак Г. Українці: звідки ми і наша мова. – К.: Наукова думка, 1993. – 200 с.

62. Словник синонімів української мови. В 2 т. / А.А. Бурячок, Г.М. Пнатюк, С.І. Головащук та ін. – К.: Наук. думка, 2001.

63. Великий тлумачний словник сучасної української мови: 170 тис. слів і словосполучень / Укл. і гол. ред. В. Т. Бусел. — Ірпінь: Перун, 2003. — 1440 с.

64. Іванишин В., Радевич-Винницький Я. Мова і нація: Тези про місце і роль мови у національному відродженні України. — Дрогобич: Відродження, 1994. — 218 с.

НУБІП Україні

НУБІП Україні

НУБІП Україні

НУБІП Україні

НУБІП Україні

НУБІП Україні